

elevatis Felix pretiosissimis margaritis, capite scilicet Joannis Baptistæ et reliquiis sociorum ejus beatorum martyrum Innocentium; cum hymnis et laudibus psallentium dirigit chorum.

VII. Quo audito, cunctus exercitus qui in castris erat, quasi unus vir ei obviam processit numero triginta millia virorum. Exsequias vero mortuorum qui in prælio corruerant, secum deferentes, petebant auxilium de cælo a Domino per præcursoresuum Joannem, ut ejus reliquiæ deportarentur divina gratia manifestare dignaretur; promittentes se tantam fidem habere, ut quidquid peteretur, sanetus Joannes Domino annuente tribuere posset: apprehendentesque sportellam, in qua beati Joannis Baptistæ caput continebatur, singulis feretris imposuerunt, mortuos tangentes. Miro atque inestimabili modo, mox ut tetigit ossa jacentium, vita per mortuum mortuis redita est. Surrexerunt autem eadem hora ab officio funeris, viginti viri tam celeriter ac si a somno essent excitati; et qui a flentibus amicis portabantur ad tumulandum, iisdem gaudens ad vitam redeunt. Videns autem rex Pipinus et cunctus exercitus magna læticia circa eos Dominus gesserat per præcursoresuum Joannem Baptistam; plaudentes manibus benedicebant Dominum, qui fecit mirabilia in cælo et in terra. Vir autem Domini Felix et socii ejus gaudio repleti, una cum rege Pipino et exercitu ejus, levantes caput beati ac præcellentissimi præcursoris Christi Joannis Baptistæ et beatorum Innocentium, cum gaudio et læticia iter agere cœperunt. Cumque nulla mora fieret in eundo, pervenerunt ad quandam villam, quæ appellatur Vultronia. Cumque ibidem paulisper quievisset, obvius eis quidam cæcus factus est, qui statim sanus effectus est per beatissimi Præcursoris merita. Cumque de eodem loco eis moveri placuisset, arripiunt iter per viam quæ ducit ad pauludem cognomine Mathevallis. Cumque eis aliquantulum ibi requiescere placuisset, ecce quidam debilis pedibus qui se erigere omnino nequibat, rependo se trahens obviam eis processit. Qui invocans meritum beati Joannis, ita redditus est sanitati, ut firmus et stabilis sine dolore incederet cum turbis.

VIII. Jamque propinquantes ad locum quo tendebant, super fluvium Vultronie ad palatium nomine

Engeriacum pervenerunt. Audiens autem omnis populus, a maximo usque ad minimum, a viro usque ad mulierem, omnes simul in unum conglobati obviam eis processerunt. Cumque ibidem ante palatium regis Pipini pervenissent, in basilica beatissimæ et gloriosissimæ semper Virginis Mariæ, cum magno fervore et studio, illico ad custodiendum deposuerunt. Lætatusque est universus populus læticia magna, et celebraverunt solemnitatem hujus diei quarto kalendas septembris, et reversi sunt unusquisque ad habitacula sua. Igitur beatus Felix et socii ejus cum venerando rege inter cætera Dominum deprecabantur, ut eis salubre consilium suggereret, quoniam in loco sancta membra locarent. Edificantesque basilicam, et in ea concavum ciborium cum sex columnis marmoreis mirifici operis bene compositis, non longe a Vultronie littore, sed, ut arbitror, centum stadiis. In quo cum aromatibus et plurimis bonis odoribus condientes caput beati Joannis Baptistæ almi præcursoris Christi, et beatorum trium Innocentium corpora simul in hoc ciborio concluserunt, bitumineque sigillato munierunt. Domino autem auxiliante, hoc ædificium completum est feliciter. Fecit etiam idem rex fontem ductorium, qui a duobus fere milliariis per profundissimos terræ meatus ad palatium ejus ductus decurreret, et in ipsam basilicam per ferrum et æs introduceretur, ac subtus ciborium per concavam marmoream columnam ebulliret: ibique sacri baptismatis ablutio fieret: sicque iterum ad primos aditus reflecterentur. Convocans igitur rex Pipinus et beatus Felix pontifices et sacerdotes, omnesque patriæ nobiles, benedicentes ecclesiam, atque in honore ejusdem Joannis Baptistæ dedicando mirifice consecrantes, prædiis ac possessionibus suis a progenitoribus sibi dimissis eam nobiliter dotaverunt. Ordinatisque omnibus necessariis, monachos ibidem Deo in perpetuum servituros statuerunt, postmodum multa Domino mirabilia operante per famulum suum Joannem Baptistam. Tandem vero metam narrationi ponentes, crenus immensitatem bonitatis Christi, ut sua potenti dextra suffultos nos ad æternæ quietis stationem perducat, qui vivit et regnat cum Patre et Spiritu sancto per omnia sæcula.

DE PASCHA COMPUTUS.

MONITIO AD LECTOREM.

JOHANNES WALLIS S. T. P.

GEOMETRIÆ PROFESSOR OXONII.

S. Cum reverendus admodum Johannes Fell, episcopus Oxoniensis, nuper a me petierit ut tractatum hic sequentem (qui Cypriani perhibetur esse, etque cum reliquis Cypriani jam edendus) perlegerem, et saltem numeros (quos depravatos esse suspicatus est) examinarem: quid hac in re fecerim, paucis exponendum. Repertus olim est tractatus hic in bibliotheca Cottoniana manuscriptus, sed mendosus. Hunc reverendissimus Jacobus Usserius, nuper archiepiscopus Armachanus, exscribi curaverat;

suoque apographo suas de emendatione conjecturas A calamo inseruit : indeque quem jam tractamus apographum nacti sumus. Hunc demum quem habemus apographum reverendus vir Thomas Gale, sacrae theologiae professor, cum Cottoniano illo codice contulit, et sicubi deviatum erat restituit; suis item adjectis stricturis aliquot, quibus vel emendationes insinuabat, vel phrasas aliquot inibi quae cum Cypriani dictis alibi consentiunt, unde de auctore conjectura fieret. His ita ad me delatis, rem in eum fere quem vides ordinem conjeci. Putaram aliquando illas, sive Usserii, sive Galei, sive meos etiam de emendatione conjecturas, textui inserere, sed uncis inclusas; ipsiusque textus voculas, quae videbantur mutandae, alio caractere scribere, quo et manuscriptum fideliter exhiberem, et emendationis lectoris oculo foret obvia. Verum, mutato consilio, reverendo episcopo sic monente, qui totius operis editionem curat, quo pars haec caeteris sit conformis, textum emendatum, sive ex eorum sive ex nostris conjecturis id fieret, integrum apposui; conjectis ad calcem paginae, quae vel in manuscripto menda fuerant, vel censebantur, vel aliae erant de emendatione conjecturae quam quae in textu comparent. Numeris utitur hic codex solis Romanis (non item Indicis, Barbaricis vulgo dictis), habetque inter illos, litteram I superne notatam pro mille, et III, VIII, XXX, LXXX, pro quatuor, novem, quadraginta, nonaginta (pro quibus nunc fere scribi solent M, IV, IX, XL, XC): sicubi aliter factum est, id exscriptoris esse sentio, non autographi. Occur-

indicata tamen codicis ms. lectione, ut, si quis inde rectius conjecerit, id ipsi liberum foret. Atque haec sunt quae jam ante aliquot menses monenda duxi.

Postquam haec ita absolveramus, ipsique typothetae suos composuerant typos, mox prelo subjiciendos, spes facta est ex Remensi codice apographum hunc delatum iri. Monuit itaque reverendus episcopus prelo sufflaminandum, atque expectandum donec apporetur ille apographus: quod post aliquot septimanas factum est, favore reverendi doctissimique viri P. Mabillon, ordinis Benedictini, cum hoc titulo: Cæcilii Cypriani de Pascha computus inchoat. ; et hoc praemisso lemma, Ex ms. C. Bibliothecae S. Remigii Rem. olim LXXI notato, nunc vero 133. Hunc nacti apographum, cum nostro contuli; reperique sic a nostro variantem ut in notis monemus; nec minus mendosum. Id saltem bene contigit ut non semper eodem loci mendosus fuerit uterque codex, sed nunc ex illo noster, nunc ille ex nostro corrigendus. Atque id porro quod plurimis in locis, quae ex conjecturis sive Usserii, sive Galei, sive nostris, emendaveram, codex hic confirmat. Quo casu, omissis conjecturis illis, auctoritatem hujus codicis inter variantes lectiones cito; nec conjecturas interpono, nisi cum uterque codex videtur vitiosus. Numerique, in hoc comparent soli Romani, quales in altero (sed 00 pro mille), non Indici, nec parentheses notae: atque interstinctionum nescio an ulla habita est in autographo ratio. Pro Calendis habetur Kl., quippe in veteri scriptura K pro Ca scribi solebat, ut krus pro carus, etc. In apographo altero habetur quidem Kal., sed ab exscriptore credo substitutum, qui non erat de singulis litterarum apicibus sollicitus, ipsa verba exhibere contentus; quod in utroque apographo contigisse suspicor. Litteris autem U, G, W, notas et conjecturas designo Usserii, Galei et nostras: litterisque C, R, codices Cottonianum et Rhemensem, saltem nostros inde descriptos apographos. Quae adhuc supersunt menda (supersunt enim) tuo, lector, arbitratui permitto, ipsumque sive de conjecturis nostris, sive de ipso opere, ejus auctore, judicium. Vale. Vicesimo secundo die julii, anno aerae Dionysianae, 1632.

INCIPIIT EXPOSITIO BISSEXTI.

ALITER,

CÆCILII CYPRIANI DE PASCHA COMPUTUS INCHOAT.

Multo quidem non modico tempore ^a anxii fuimus et aestuantes, non in ^b secularibus, sed in sanctis et
· LECTIONES VARIANTES.

^a W. sic restituo, et suppleo fuimus. R. An. XII. C. Multa quidem tempore annorum aestuantes. G. Multi quidem

tempore antiquorum aestuabant.

^b C. R. saecul. et sic fere semper.

HENRICI DODWELLI NOTÆ.

Expositio Bissexti. Verba Usserii apographo suo prefixa. Ex antiquo codice Cottoniano, Longebardicis litteris descripto, sub finem noni a Christo saeculi. Huic tractatui (depravatissime scripto) in ms. Cottoniano

divinis Scripturis quærentes invenire, quisnam ^a sit primus dies novi mensis, in quo mense præceptum est ^b Judæis in Ægypto ^c xiv luna immolare Pascha. ^d Annuit itaque sanctissimus qui id vidit, et invenimus. ^e Invenimus autem, per ipsius omnipotentis Dei Patris immensam bonitatem et justitiam, et Christi filii ejus Domini et Dei nostri ^f incomparabilem misericordiam, qui propter peccata nostra ^g obediens suo Patri, exposuit animam suam; cum

qua resurgens a mortuis die tertia, pollicitus est ^h discipulis suis vitam æternam, et dedit ⁱ pignus Spiritus sancti gratiam credentibus in passione et resurrectione sua. In quo ^j Spiritus ipse Dominus volentibus, id est totis fidei viribus quærentibus, servis suis revelat ^k alta mysteria, et ^l manifestat obscura sacramenta. ^m Ac propterea credentes, et pro certo scientes quia nihil denegat Deus, sed unicuique volenti et desideranti præstat sicuti et vult, ⁿ commisimus

LECTIONES VARIANTES.

- ^a R. esset.
^b R. deest Judæis.
^c R. a quarta decima luna immolari.
^d W. sic restituo. C. annuit itaque sanctus sum qui dividet. R. annuit sanctus qui vidit et invenimus.
^e C. inveniemus. C. felicis.
^f R. incomparabili misericordia.
^g R. obaudiens.

- ^h R. discentibus suis.
ⁱ C. deest pignus.
^j R. spiritus ipse Dom.
^k C. deest alta.
^l R. manifesta.
^m C. hæc, et sic aliquoties pro ac.
ⁿ C. cum simus. G. consensimus.

B

HENRICI DODWELLI NOTÆ.

perperam adscriptus est hic titulus: Incipit Expositio Bissexti, anno Christi 243, scripto. Galeus, qui apographum cum codice Cottoniano contulit, ad ea verba perperam adscriptus, adnotat: *Manu tamen cœva, et litteris majusculis. Michael Seneschallus, in sua Triade Evangelica, seu Questione Triplici, de anno, mense et die Christi nati, baptizati et mortui, Leodii edita, anno 1669, quest. 3, cap. 2, memorat, ex Godofredo Wendelino, a Sirmondo Rhemis repertum, et Bucherio transmissum anno 1648, vetus ms. hoc titulo prænotatum: Cæcilii Cypriani de Pascha Computus. Quem eundem nos esse cum hoc tractatu conjecimus, propter hæc verba quæ inde citat, *Jesus Christus Dominus et Salvator noster post annos 1579 (a primo Paschate Hebræorum in Ægypto) cum discipulis suis manducavit Pascha sexto idus aprilis, feria quinta, et passus est altera die, sexta feria.* Quæ hic infra occurrunt, parum mutata: quod, nati tandem apographum codicis Rhemensis, certo comperimus. Verum, hæc unica inspecta periocha, Seneschallus inde opus hoc S. Cypriano abjudicat, tum quia nemo hactenus Sancto illi tale opus adscripsit, tum quia ^c cum discipulis suis, longe abest a solito Cypriani nitore, tum quia non erat Cyprianus qui tam pingues errores admitteret contra artem quam explicandam suscepisset. Ego me vadem non spondeo. Sed, ad primum, si pseudepigraphus sit, at spurius certe non est et supposititius, sed antiquum esse liquet, et Cypriani ætate scriptum res ipsa docet: et, si Cypriano nemo adscripserit, neque cuiquam alio, quod sciam, adscripsit quispiam; sed in bibliothecis latuit, necdum editus, et a panais forte observatus. Neque verum est, quod nemo tale opus Cypriano adscripserit: nam Paulus Diaconus id facit in Vita Cypriani: *Chronicam quoque valde utilem composuit. Ad secundum, vox discipulis in nostro codice non habetur, neque hic, neque alio loco ubi in Rhemensi codice comparat, sed, ejus loco, discipulis. Quidquid neque tam barbara censebatur, ea ætate, vox discipulis, hoc sensu, qui eam aliquoties (quod monet reverendus episcopus Oxoniensis) usurpaverit Tertullianus (quem maxime imitatus est Cyprianus et veneratus, Magistrum appellare solitus, referente Pamelio in Vita Cypriani), De Patientia, cap. 11: *Ille cui legiones Angelorum, si voluisset, uno dicto de caelis affuissent, ne unius quidem discipulis gladium ultorem probavit; et de Præscript, cap. xxx: Adhuc in sæculo supersunt qui meminerint eorum, etiam proprii discipulis et successoribus ipsorum, ne si posteriores negare possint, de Baptismo, cap. 11, Baptismus non exstat alius nisi postea Christi, qui tunc utique a discipulis dari non poterat. Nitorem vero quod spectat, non mirum est si scriptis alioqui genuinis, a librariis harum rerum imperitis, mendose descriptis, multum nitoris decedat. Ad tertium vero, quod err-***

verit assignando passioni Christi annum et diem qui rationibus astronomicis de ætate lunæ repugnet; non mirum est si Cypriano id contigerit ea ætate qua paucissimi erant, etiam ex sanctis Patribus, rerum astronomicarum ita periti quin labi possent. Pro Cypriano autem, hæc saltem faciunt, tum quod codex ms. satis vetustus hunc auctorem perhibet, neque alius perhibetur quispiam; tum quod vir cl. D. Gale pecciliaries aliquot phrasilogias hic observat quæ apud Cyprianum occurrunt alibi; tum denique quod monet reverendus episcopus Asaphensis Guilielmus Lloyd, harum rerum satis curiosus, cum plures fuerint sacrarum Scripturarum latinæ versiones, eam exacte sequitur hic auctor qua et Cyprianus usus est. Neque tamen ille Cyprianum concludit hujus auctorem esse, eo quod, sub finem operis, computum suum terminet ad annum Gordiani quintum, Arriano et Papo consulibus; qui annus est uno anno prior quam quo se Christianum professus est Cyprianus. Quod tamen fieri potest, cum historiarum et chronologiæ scriptores, non semper ad eum ipsum annum rem perducunt quo ipsi scribunt, sed desinunt potius ad annum aliquanto superiorem. Quod hic minime mirum erit, si Pascha anni quinti Gordiani ultimum fuerit eo imperatore celebratum, ineunte (qui proximo anno secutus est) Philippo Arabe ante Pascha. Mirum potius esset si Cyprianus, alibi terrarum agens, consulum Romanorum meminerit eo ipso anno quo alibi scriberet. Sed et distincta illa, sub initium, Patris et Filii et Spiritus recordatio; passionis item et resurrectionis Christi die tertio, et salutis per eum consequendæ; et diserta agnitio gratiarum Spiritus sancti, pignoris instar collatarum, aliaque ejusmodi, satis redolent virum jam nuper ad Christianismum conversum, atque hæc præcipua Christianismi capita volentem distincte proferre. Ego interim nihil statuo: neque tanti res est ut simus de auctore admodum solliciti.

Æstuanes. Gal.: Cyprian. de laude Mart., nisi quod hæc æstuanes, etc.

In sæcularibus. Gal.: Proterius episcopus ad Leonem PP. de ratione Paschatis, *Patres* (Nicæni)..... computum statueruat, non juxta Judæorum nunc inductas.... actiones, neque secundum exteriorem putativam factamque prudentiam, sed gratia Spiritus sancti instituti.

Sanctissimus. C. Sanctus sum qui dividet. Gal. Illud sum quod sequitur in ms. supra lineam scribitur, alia manu; et mendose pro sp. W. Neque id male, sed malum Sanctissimus; quia mox de Patre, Filio et Spiritu sancto distincte loquitur, et pro dividet, lego id vidit et; suppleoque eum codice R. invenimus, quod librarius, superfluum forte ratus quia geminum, omiserat.

nos in rem tam laboriosam; in qua re ^a non derelicti, sed potius ab ipso Deo ^b inspirati, volumus amantibus et ^c appetentibus studia divina, ostendere numquam posse Christianos a via veritatis errare, et tanquam ignorantes ^d quæ sit dies Paschæ, ^e post Judæos cæcos et hebetes ambulare. ^f Cumque a Deo nos evidenter incipiamus, ^g non tantum primum diem, ^h in quo in Ægypto agnus occisus est ostendere, sed ⁱ præteritū et futuri temporis dies Paschæ Judæorum et Christianorum demonstrare.

^j Incipiamus itaque, dilectissimi fratres, ab Exodi lectione: in qua lectione ^k recognoscimus ipsum Deum et Dominum ad Moysen et Aaron fratrem ejus ^l in terra Ægypti dixisse: « Mensis hic initium mensium primus erit vobis in mensibus anni. ^m Fare ad omnem synagogam filiorum ⁿ Israel, dicens: ^o Decimo ^p die mensis hujus accipiant sibi singuli per ^q domos tribuum ovem per domum; et si exigui erunt in ^r domo ut non sint sufficientes ad ovem, assumet secum ^s vicinum proximum suum, per numerum animarum ^t suarum, singuli quod sufficiet sibi, ^u computabunt ^v in ovem immaculatam, ^w anniculum, perfectum, masculum, ^x ab agnis ^y ab hædis accipietis. Et erit vobis observatum usque ad quartum decimum diem mensis hujus, et ^z occident cum ^{aa} omne vulgus Synagogæ filiorum Israel ad vesperam; et ^{bb} accipient de sanguine, et ponent super duos postes et super ^{cc} limen in ^{dd} domibus, in quibus ^{ee} eum edent in ipsis: et edent carnes istas nocte assatas igni, azyma cum ^{ff} pigridis edent. Non edetis de eis ^{gg} erudum, neque coetum aqua, nisi assatum, caput

A cum pedibus et interaneis, nihil derelinquetis ex eis in mane, et os non confringetis ab eo; quæ autem ^{hh} relicta fuerint de eo usque ⁱⁱ in mane, ^{jj} igni cremabuntur, ^{kk} ex intestinis ejus vorabitis, post suam occisionem. Sic autem comedetis eum: lumbi vestri præcincti, et caligæ vestre in pedibus vestris, ^{ll} et bacula vestra in manibus vestris, et edetis ^{mm} illud festinanter; Pascha est enim Domini. »

Præcepit igitur Deus per Moysen universæ synagogæ filiorum Israel in mense novo, qui est initium mensium, primus in mensibus anni, in quo habitu ederent Pascha quartadecima luna, ⁿⁿ ad hoc utique, ^{oo} ut et suam divinitatem erudentibus nobis in Christo manifestaret, et ^{pp} eorum atrocium jam tunc ab initio sæculi demonstraret: ^{qq} et qui in Ægypto ad vesperam, id est in novissima sæculi ^{rr} tempora præcincti et calceati ^{ss} adversus ^{tt} Dei Agnum immaculatam, prima die Azymorum ad vesperam cum gladiis et sustibus exierunt; et ^{uu} universa quæ ab omnibus Prophetis ^{vv} Dei ^{xx} prædicta fuerant, in eum commiserunt. Et ideo ^{yy} qui jam non secundum imaginem, sicut ^{zz} illi, sed secundum veritatem, in commemorationem ^{aaa} Passionis Filii Dei, Pascha celebramus; nihil aliud in primis nisi mensem novum ^{bbb}, quissit, et unde incipiat, et ubi finiat, totis viribus fidei nostræ, diligenter requirere debemus. Et tunc inveniemus, nec ante, nec post ^{ccc} xiv lunam inventam posse, ab ipsis Judæis Pascha ^{ddd} observari.

Quod ipsum quidem evidenter ^{eee} incipiat nobis ostendere sancta et divina Geneseos Scriptura, dicens: « In principio fecit Deus cælum et terram. Terra

LECTIONES VARIANTES.

- ^a R. derelictis.
- ^b C. inspirati. U. inspirati. R. inspirati et illuminati
- ^c G. apparentibus. U. appetentibus. G. approbantibus, R. adpetentibus.
- ^d R. quod.
- ^e R. posuit.
- ^f C. et R. cum quando nos. U. onus. G. Cumque a Deo nos.
- ^g C. notandum.
- ^h R. quo Ægypto.
- ⁱ R. et præterea futuri.
- ^j C. incipiamus, ergo itaque, et deest dilectissimi. R. Incipiam itaque, dilectissimi fratres, ab Exodo delectatione.
- ^k C. cognoscimus ipsum. R. recognoscimus ipsum Dominum nostrum.
- ^l R. hi terram.
- ^m C. Facere. G. loquere. R. Fare.
- ⁿ R. Israel, et sic ubique.
- ^o C. decima.
- ^p C. domus.
- ^q C. domum.
- ^r C. vicinum et proximum.
- ^s R. deest suarum.
- ^t C. computet.
- ^u R. in quem ovem
- ^v R. perfectum, masculum, anniculum.
- ^x C. R. inserit erit vobis. W. redundat et videtur ex proxima linea huc transumptum.
- ^y R. et ab.
- ^z R. C. occidet.
- ^{aa} R. omnis.

- ^{bb} C. accipiant
- ^{cc} R. luminaria.
- ^{dd} C. domus.
- ^{ee} C. comeditis.
- ^{ff} R. amaritudine.
- ^{gg} R. erudum... coctam... assatam.
- ^{hh} R. derelicta.
- ⁱⁱ C. deest in.
- ^{jj} C. igne.
- ^{kk} R. recte desunt ex intestinis ejus vorabitis post occisionem.
- ^{ll} C. deest et bacula vestra in manibus vestris.
- ^{mm} R. eum.
- ⁿⁿ C. adhuc.
- ^{oo} C. deest ut.
- ^{pp} R. illorum.
- ^{qq} C. deest et qui in Ægypto ad vesperam.
- ^{rr} C. deest tempora.
- ^{ss} C. adversum,
- ^{tt} R. Agnum Dei.
- ^{uu} C. deest universa.
- ^{vv} R. deest Dei.
- ^{xx} R. prædicata.
- ^{yy} C. quia.
- ^{zz} R. illis et. C. prius.
- ^{aaa} C. deest; assionis.
- ^{bbb} C. que. R. qui.
- ^{ccc} R. quartadecima luna inventa.
- ^{ddd} C. observare.
- ^{eee} R. incipiet.

HENRICI DODWELLI NOTÆ.

Immaculatam, etc. G. sic Cyprianus alibi, immaculatam, anniculum, perfectum, lib. II, adv. Jud. Cum pigridis. G. ἐν τῷ περὶ πῶλον, Cyprian. ut supra. Ex intestinis ejus vorabitis post occisionem. G. Unde

hæc? Secundum imaginem. G. Cyprian. ad Demetrianum, Quod ante occiso agno præcedit in imagine, impletur in Christo, secula veritate.

autem erat invisibilis et incomposita, et tenebræ erant super abyssum, et Spiritus Dei superferbatur super aquas. Et dixit Deus : Fiat lux ; et facta est lux, et vidit Deus lucem quia bona est. Et divisit Deus inter lucem et inter tenebras. Et vocavit Deus lucem diem, et tenebras vocavit noctem. Et facta est vespera et factum est mane dies unus. »

Referendo igitur et insinuando nobis sancta Scriptura ipsum Dominum divisisse inter lucem et inter tenebras, id est inter diem et noctem, evidenter ostendit hunc esse primum diem et sequentem ejus noctem ; inter quos omnium artifex æqualiter, hoc est irreprehensibiliter divisit.

Qui nunc comprehenditur esse VIII kl. apr. a quo die computantes aliqui ex nobis qui priores voluerunt hunc mensem novum ostendere, et ipso XIV luna inventa dies Paschæ secundum Judæos demonstrare ; dixerunt eundem mensem ab id. martii incipere et in diem id. apr. consummare ; et sic impegerunt. Ac propterea ipsos dies XXX quamvis

recte dividerint in XI et XIX : undecim scilicet in communi anno retrorsum computantes, et ad idus martii pervenientes, decem et novem in priorem illum annum quo embolismus incurrit immittentes, et usque ad idus april. devenientes. In hoc erraverunt, ut dixi, cum vere primum diem novi mensis comprehendere non potuerunt. Quæ res sic modo vere ostensa demonstrabitur, cum in ipso Pinace a nobis composito, nullus annus fallere invenietur.

Volentes igitur hunc mensem vero ostendere, unde incipiat et ubi finiat, revertamur ad Genesim, quæ retulit nobis ipsum Deum divisisse inter primum diem et primam noctem. Unde recognoscimus, et inter secundum et inter tertium diem et noctem, neminem alium nisi ipsum Deum divisisse, et sic a quarta die hoc officium soli et lunæ injunxisse. Ipsa sunt enim duo luminaria majora, de quibus ait Deus : « Fiant luminaria in firmamento cæli sicut appareant super terram, et dividant inter diem et noctem ; et sint in signis, in tem-

LECTIONES VARIANTES.

- ^a C. aquam.
^b C. deest inter.
^c C. deest vocavit.
^d C. factum est vespere,
^e C. Referendum, et deest igitur.
^f R. deest inter
^g R. ostendimus.
^h C. sequente ejus nocte.
ⁱ C. perperam inserit nocte inter quos omnium die.
^j C. in hunc. G. is nunc. R. qui nunc, etc., sed codex C. totam periocham multo aliter habet, ut in notis subjectis.
^k R. idus.
^l R. XXX gen. quamvis
^m R. in XI et X et IX.

- ⁿ W. sic rescribo. R. sciunt et in.
^o R. X et IX.
^p R. Dominum.
^q C. dividisse.
^r C. deest et.
^s C. deest inter.
^t R. Dominum.
^u R. a quarto die hoc officium soli et lunæ illuxisse.
^v C. deest majora.
^x R. Dominus dixit.
^y C. sicut pariant, U. pareant, G. sicut appareant, R. ita ut luceant.
^z C. in signis, et in diebus et in mensibus et in temporibus et in annis.

HENRICI DODWELLI NOTÆ.

Qui nunc comprehenditur esse. W. Codex C. totam hanc periocham multo aliter habet, et calculum plane (aliorum) alium : In hunc (lego Is nunc) comprehenditur esse XI kal. apr. A quo die putantes (lego computantes) aliqui ex nobis qui priores (lego priores) voluerunt hunc mensem novum ostendere. Dixerunt enim eundem mensem ab VIII id. martii incipere, et in die non. april. consummare : Hac (lego Ac) propterea ipsos dies XXIX. Revertamur ad Genesim, etc. Dnas itaque opiniones rejicit hic auctor, quærentium (ante illum) initium primi mensis : alteram in codice R, quam, ut proximus expositam, in textum recipimus ; alteram in codice C, quam in notis exhibemus. Illi quos notat codex R existimasse videntur lunam cum sole quarto mundi die creatam, quasi quartamdecimam ; ut fuerit, eo exeunte, et inenatæ die secundo, plenilunium, quam vocant lunam quintamdecimam, et quidem in ipso æquinoctio ; adeoque, die primo, fuerit undecima : et propterea, annum mundi reputantes incipere a die primo, triginta dies, quibus mensem plenum constare volunt, in duas partes distribuebant, dierum XI et dierum XIX : ut, finito anni lunaris mense duodecimo (hoc est diebus CCCLIV), foret, pro novilunio primi mensis (in anno solari communi, qui XI diebus longior est quam communis lunaris) vel repedandum diebus XI : vel, facto embolismo mensis decimi tertii dierum XXX, procedendum diebus XIX. Quam distributionem dierum XXX, auctor hic non improbat, sed improbat quem ipsi fecerant delectum diei in anno solari, quo mundum die primo, adeoque lunam fuisse conditam die quarto, autumabant. Reputabant enim diem illum primum, quo mundus crearetur,

VIII kal. aprilis, hoc est martii diem XXV, quo die ut luna foret undecima, mensem quasi incepisse reputabant ab idibus martii, hoc est martii die XV, adeoque, cum fuerit dierum XXX, idibus aprilis, qui est aprilis dies XIII, terminari, adeoque lunam decimam quartam, V kl. apr., hoc est martii die XXVIII, quo crearetur luna. Illi vero quos notat codex C, primum illum mundi diem reputabant XI kl. april., hoc est martii diem XXII : mensisque illum primum dierum XXIX, incepisse quidem VIII id. martii, hoc est martii die VIII ; et terminari ipsis nonis aprilis, hoc est aprilis die V : ut decimaquarta fuerit luna, XII kl. apr., hoc est martii die XXI ; fueritque primus ille mundi dies plenilunium, seu luna decima quinta. Et quidem cum his sentire videtur codex C in paragrapho *Posthæc enim breviter dicam* (qui hic in notis sequitur), ubi dicitur *Hebræos nunquam fecisse Pascha ante XII kl. aprilis*, quod eo die luna nata VIII id. martii decima quarta fuerit. Quamquam ne hic sibi constans est codex ille, quippe mox dicit, *lunam, quarta feria, in æquinoctium, VIII kl. apr. decimanquam factam esse*, quod proprius accedit ad priorem opinionem dicentium lunam eo die factam quartamdecimam. Sed codex R, et quidem codex C, in sequentibus, rejicit etiam hanc opinionem, assignando primum diem quo Pascha celebrari possit (luna decimaquarta) XVI kl. aprilis, hoc est martii diem XVII ; ejus itaque novilunium, seu prima luna, fuerit IV non. martii, qui est martii dies IV. Quam opinionem in sequentibus statimare satagit : ut dubium non sit codicem C ibidem depravatum esse.

poribus, et in diebus, et in annis; et sint in splendore in ^a firmamento cœli, ^b ita ut luceant super ^c terram. Et sic est factum. Et fecit Deus duo luminaria majora, luminare majus, initium diei; et luminare minus, initium noctis, etc. Hæc sunt autem duo luminaria, quæ non tantum hoc officium acceperunt, ut dividant inter diem et noctem; sed et ut sint in signis et in temporibus et in diebus et in annis.

^d Propter hoc ergo Hebræi tunc qui digni fuerunt, ^e Spiritu Dei edocti, ^f singulos quoque annos secundum lunæ cursum computaverunt. Et, ut ad cursum solis occurrerent inter sexdecim annos, mensis primi ^g dies XXX, in duas partes, non æqualiter sed secundum rationem diviserunt; sicut superius diximus nostros antecessores quidem, secundum Hebræos, recte divisisse ^h in XI et XIX; diem autem primum mensis primi non comprehendisse et ideo errasse. Qui dies primus novi mensis secundum cursum lunæ duodecies decrescens recognoscitur ⁱ XVI kl. april. In quo talis, eadem hora, inventa est luna, qualis ante annum fuit V kl. april. facta. Cujus anni dies Hebræi numerant ^j CCCLIV usque in XVII kl. aprilis. Qui autem secundum cursum solis computant, post undecim dies et ^k quartam diei, VI kl. april. suppletis diebus CCCLV et ^l quarta diei, annum consummasse inveniunt, et sic primum diem novi mensis venturi V kl. april.

ostendunt. Ac propterea quatuor quadrantes quadrantarii in unum diem redigentes, quinto quoque anno, non V kl. apr., sed ^m V kl. mart. immittunt, ne ⁿ primo diei mensis novi superventuri integrum diem immittant, et hunc totum ordinem quem Hebræi priores, et ante ipsam Romam conditam, certa ratione assecuti sunt, subvertant. Annus igitur Hebræorum, in XII menses divisus facit mensem XXIX S.; similiter et Romanorum in ^o duodecim quoque partibus, facit ^p mensem XXX S. Ergo inter XXIX S. et ^q XXX S. interest quæ intelliguntur esse horæ XI et ^r quarta horæ. In quibus XI horis et ^s quarta horæ prior ambulavit sol quando factus est initium diei. Sic autem et luna initium noctis hieri repromissa, non oportuit eam post occasum solis fieri, et sic in cœlo videri, quoniam debebat a ^t prima die videri et prosequi, ^u cum quo tam magnum officium fuerat adepti. Hoc est igitur quod per singulos menses, reparata quintadecima luna, proceditur a sole. Et ideo per annum plus ambulare invenitur sol XI dies et quartam partem diei. Et sic luna quæ quarta feria V kl. apr. ^v quintadecima fuerat facta, inventa est suppleto primo anno XXVI ^x qu. V kl. apr. Item secundo anno, adjectis XI diebus et ^x qu. inventa est VII S., V kl. apr. Tertio anno XVIII ^x dod. V kl. April. Quarto anno XXX, V kl. apr. Quinto anno XI ^x qu. Sexto anno XXII S. Septimo anno III ^x dod. Octavo autem anno

LECTIONES VARIANTES.

- ^a R. solidamento,
^b C. sic ut.
^c C. terram, etc. *omissis sequentibus.*
^d W. hanc totam periocham multo aliter habet codex C, C
^e in notis subjectis.
^e R. spiritum.
^f R. in cœlis quoque.
^g R. diei.
^h XI et IX, lege in XI et X et IX.
ⁱ R. XVII.
^j CCLVII.
^k R. IV quartum.
^l W. suppleo quartâ diei, propter et quod adhuc superest.

- ^m R. quintum kl. mart. immittuntur.
ⁿ R. primi.
^o R. XII decimæ, quæ, lege XII-decim. quoque.
^p R. menses
^q R. XXXI.
^r R. quartum.
^s R. quartum.
^t W. malim primo, propter cum quo quod sequitur.
^u R. quum.
^v R. XV decima.
^x W. suppleo quæ exciderant qu. pro quadrante, et dod. pro dodrante, propter VII S. et XXII S. quæ adhuc comparant.

HENRICI DODWELLI NOTÆ.

Propter hoc. W. Hanc item periocham multo aliter habet codex C, atque ad VIII kl. apr. id accommodat, quod codex R. ad V kl. apr. Nempe sic, *Post hæc enim breviter dicam; quod Hebræi tunc qui digni fuerunt, Spiritu Dei edocti singulos quoque annos secundum cursum lunæ (supple. computaverunt), nunquam fecerunt Pascha ante XII kal. apr. Quæ luna nata in VIII id. mart. XIV est in XI (lege XII) kal. apr. Cum quo tum magnum officium fuerat adepti. Hoc est itaque quod per singulos menses reparata XV luna præceditur (lege proceditur) a sole; et ideo per annum plus ambulare invenitur sol XI dies et quartam partem diei. Et sic luna quæ in quarta feria in æquinoctium, VIII kal. apr. XV fuerat facta, inventa est, suppleto primo anno XXVI, VIII kal. apr. Idem (lege Item) secundo anno, subtractis decem et novem inventa est VII. Tertio anno XVIII. Quarto XXX. Quinto XI. Sexto XXII. Septimo III. Octavo autem anno inventa est XV, qualis in principio in firmamentum cæli fuerat posita VIII kal. apr. IV feria. De quibus sic adnotat Galeus: Post hæc enim omnia breviter dicam, quod nunquam factum est Pascha apud Judæos ante XII kal. apr. quæ luna nata in VIII id. mart. XIV est in XI (lege XII, kal. apr. Obs. Hæc ex disputatione Marini episcopi Alexandrini de Ratione Paschali. Quis sit*

Murinus, nescio. Simul enim hoc scriptore (Cypriano) habetur in codice Cottoniano, et manu plane eadem exaratur. Laudat Josephum qui primus conscripsit circulum X et IX annorum, Anastasium, Theophilum, Cyrillum, Dionysium exiguum, et Victorinum qui scripsit Hilario pape, urbis Romæ episcopo.

Facit mensem, XXIX. W. Suppleo quæ videtur excidisse S. notam semissis, et ut mox post XXX; nam 354 per 12 divisi, dant 29 cum semisse: itemque 355 et quarta, per 12 divisi dant 30 cum semisse proxime; ut fuerit Hebræorum mensis dierum XXX cum semisse; et Romanorum mensis, dierum XXX cum semisse, fere: ut legendum sit XXX S, item XXX S; et mox Ergo inter XXIX S et XXX S, etc.

Horæ XI et quarta horæ. W. Non hoc intelligendum est de incremento totius mensis; nam horæ XI cum quadrante, pro numero mensium, duodecies sumptæ non conficiet totidem dies; sed pro incremento mensis dimidii, quantum creverit ab initio mensis ad plenilunium; nempe ut jam in plenilunio (peracto mense dimidio) tantumdem sol processerit, seu prior ambulaverit, hoc est, plus temporis impenderit in suo mense dimidio peragrandi, quam in suo luna: quod vicies et quater sumptum (tot utique sunt in anno semimenses) conficiet totidem dies;

inventa est XV, V kal. apr., qualis in principio fuerat facta.

Itaque a ratione non sua sed Dei sapientia instructi, b Hebræi circa cursum c lunarem, d juxta regulam primam Græcorum, more Ægyptiorum, et non secundum epactas lunares, non potuerunt e errare. Et ideo, quando primum in Ægypto, pridie f iduum aprilium, secunda feria, XIV luna, immolaverunt Pascha; suppleto primo anno, g iterum non potuerunt h II id. apr. celebrare Pascha, i quoniam non i XIVa, sed XXVa k ab eis inventa est luna. l Itaque quærentes m XIV, necesse habebant n immisissis o XVIII diebus r II kl. maii invenire XIV q lunam. Sed, ne secundo mense inciperent agere Pascha, r et non primo mense, qui est a s XVI kl. april. usque in XVII kl. maias, de XXV diebus lune t retrorsum computantes, id est XI dies ipsius lune deducentes, invenerunt, u XIV luna et sexta feria, v kl. apr., qui fuit annus communis et primus. Secundo anno item communi,

LECTIONES VARIANTES.

a C. facta.
b C. deest Hebræi.
c H. lunæ.
d R. deest juxta regulam primam Græcorum, in ore Ægyptiorum, et non secundum Epactas lunares.
e C. errasse.
f R. idus Apr.
g R. corum.
h R. pridie idus Apr.
i C. quo.
j R. XIV decima.
k R. inventa est ab eis.
l C. ita.
m R. XIV decimam.
n C. deest immisissis.
o C. recte XVIII. R. XIX.
p C. III kal. maii, R. pridie kl. maias.
q R. deest lunam.
r C. deest et non primo mense, qui est a XVI kl. apr. usque in XVII kl. maias de XXV diebus lune.
s R. XIII.
t C. sed retrorsum (lege, non antorsum, sed retrorsum).
u R. XIV dec.

HENRICI DODWELLI NOTÆ.

nempe dies XI cum quadrante, quanto scilicet solaris annus superat lunarem,

Circa cursum lunarem. G. Observa igitur cursum lunarem, juxta regulam primam Græcorum, more Ægyptiorum et non secundum epactas.

Immisissis XVIII diebus, II kal. maii. W. Codex R. habet XVIII, ideo forte quia mensis embolimus dierum XXX solet esse, adeoque prorsum sumendi dies XIX; sed non ita primus mensis novi anni, quod librario forte in causa fuerit cur XVIII pro XVIII hic poneret, ut alibi fieri solet ubi est embolismus: sed omnino legendum XVIII, cum codice C. Nam dies XIX, post pridie id. april. immisissis extenderent, non ad prid. kal., sed ad ipsas kal. maii, quod itaque substituendum hic erit, si illic retineatur XIX. Similiter cum codex C. immisissis diebus XVIII, habet III kal. maii, legendum II kal. vel pridie kal.

Sed ne secundo mense. W. Codex C. habet, Sed ne secundo mense inciperent agere Pascha (suppleo non antorsum) sed retrorsum computantes, id est dies ipsius lune deducentes, invenerunt XIV luna et sexta feria kal. apr. Quæ satis elara sunt, et quantum dictu sufficit. Sed codex R. interpolatione forte facta, rem fusius, sic habet: Sed ne secundo mense inciperent agere Pascha, et non primo mense, qui est a XIII kal. maias, de XXV diebus lune (quot nempe habuit prid. id.

A x XII kal. apr. III feria. Tertio autem anno y non retrorsum computantes, ne excederent XVI kal. apr., qui est dies primus mensis primi, z et in mensem XII præteriti anni inciderent, aliter computaverunt. Hic enim fuit annus, in quo non aa XIX, sed deducto uno, bb XVIII dies eos immittere oportebat. Quis autem hic unus ce de XIX qui deducitur dies, dicemus per Dei gratiam. Primo enim dd tempore, quando in Ægypto observata est Pascha, fuit ipso anno debitum, quadrans: primo anno sequente, factum est semis: secundo anno adjecto, factum est dodrans: tertio autem anno factum est as: tertius igitur annus in Pinace, in quo ee modo bissextus et embolismus invenitur. In quo anno Pascha, XIV luna, VI id. apr. et II feria ff fuisse ostenditur. B Quarto anno, communi, V kal. april. feria VI. Item quinto anno communi, gg XIV luna, XVI kal. hh april. feria III. ii Sexto anno, embolismus, non. april. feria II. Septimo anno, ij bissext. kk IX kal. apr. feria VI. Octavo anno embolismus, pridie

y R. ipsis kl.
z R. XI. kl.
y C. Tertio autem anno, in Pinace, in quo bissextum et embolismus invenitur etc. omisissis aliquot versibus intermedii.
z R. et in mense XII dec. præteriti anni inciderat.
aa R. nono X.
bb R. XIX octo.
cc R. XIX nove quid deducitur.
dd W. sic suppleo quod mancum est in R. Primo enim tempore quando in Ægypto observata est Pascha fuit ipso anno debitum. Secundo anno adjecto factum est, quarto autem anno factum est as (excedentibus inter alia notis quadrantis, semisissis, et dodrantis). Tertius est igitur annus in Pinace, in quo, etc.
C ee C. Bissexum, et deest modo.
ff C. deest fuisse.
gg R. deest XIV luna.
hh C. deest April.
ii C. deest sexto anno, embolismus, non. apr. feria II. Septimo anno, bissext. IX kl. apr. feria VI.
ij R. Bissexum sed communi.
kk R. Embolismo II id.

apr.) retrorsum computantes, id est undecim dies ipsius lune deducentes, invenerunt XIV dec. (illud dec. redundat) et sexta feria, ipsis kal. apr. Quæ constare non possunt; nam a XIII kal. apr. ad XVII kal. maii non sunt (ne quidem inclusis utrisque extremis) nisi dies XVII. Sed omnino legendum est a XVI kal. apr.

Primo enim tempore. Locum hunc, qui in codice C. plane deest, in R. mancus est; utcumque supplevi. Sensus hic est: Cum annus solaris dierum 365, cum quadrante, superet communem lunarem dierum 354, diebus 11 cum quadrante; in solari primo communi, dierum 365, deest quadrans diei; anno secundo, propter similem defectum, deest semisissis; in tertio, dodrans; qui, cum simili quadrante, in anno quarto, complet asseni, hac est diem integram; qui itaque anno illi quarto insertus, annum facit, bissexilem dictum, dierum 366; propter VI kal. martii bis positum. Quo fit, ut V kal. martii, singulique hunc diem sequentes, uno die serius contingant quam si illa non facta fuerit intercalatio. Quapropter, quæ pro communi anno lunari, facienda erat, in communi anno solari, repetitio dierum XI, jam facienda est, anno bissexili, dierum XII, propter annum solarem jam XII diebus excurrentem; contra verò, promotio pro anno embolimo, alias dierum XIX, jam facienda erit dierum XVIII.

idus april. feria V. ^a Ecce itaque, quomodo superius computavimus quod ^b post annos octo, V kal. apr. iterum inventa est XV a luna. Sic ^c post annos octo, pridie idus apr. inventa ^d est XIV luna ^e et feria non secunda quomodo ante, sed quinta est inventa. Et ideo ^f XIV lunam, eodem pinace, ^g non per octo annos, sed per annos sedecim, ad diem suum primum redire ostendimus; et ^h in eo bissexti annos ⁱ secundum cursum solis sine errore ignorantium notavimus. Qui et ipse ^j XVI annis suppletis licet ad ^k certum diem suum. ^l inmisso embolismo, tum XIV luna occurrit ^m tamen ad secundam feriam non occurrit, sed ad primam. Sic ⁿque secunda sedecennitas ^o suppleta occurrit ad septimam feriam. ^pTertia vero, feria sexta. Quarta autem, feria quinta. Quinta ^qsedecennitas, ^r feria quarta. Sexta ^s sedecennitas, ^t feria quarta. ^u Septima autem, cum suppleverit an-

nos CXII, revertitur ad ^v II id. apr. et ^w invenitur ^x luna XIV, et feria II.

Hi ergo sunt anni ^y CXII in quibus gyranes, et a ^z primo die Paschæ observato in Ægypto annos computantes, usque ad Christum ^{aa} pervenimus, et diem passionis ^{ab} et resurrectionis ejus ostendimus.

^{bb} Prius est tamen ut reliquos annos octo pinacis, demonstreremus, usque in octavum enim computavimus. Nono itaque anno ^{cc} communi, XIV luna, et II feria occurrit kal. apr. Item, decimo ^{dd} anno communi, XII kal. apr. sexta feria. Undecimo anno, ^{ee} bissextus et embolismus, VI id. apr. ^{ff} quinta feria. Duodecimo anno communi, ^{gg} V kal. Apr. secunda feria. ^{hh} Tertiodecimo anno item communi ⁱⁱ XVI kal. apr. ^{jj} sexta feria. Quartodecimo ^{kk} anno, ^{ll} embolismus non. apr. quinta feria. ^{mm} Quintodecimo anno bissext. communi, XIV kal. apr. secunda fe-

LECTIONES VARIANTES.

- ^a C. Et cætaque.
- ^b R. deest post. C. post, anno octavo, VIII kal. apr., quod est suo calculo, supra a nobis recensito, conforme.
- ^c C. post, anno octavo, II id.
- ^d C. deest est.
- ^e R. sed feria non secunda, sed quinta, omisso quomodo ante. C. deest non et ante.
- ^f W. sic suppleo. C. non hunc eodem pinacem. R. hunc eundem pinacem.
- ^g C. non per VIII sed decima diem, pro sed sedecim ad diem.
- ^h R. ideo.
- ⁱ C. deest secundum cursum solis.
- ^j R. XVI dec. annus suppletus. C. XVI ann. suppletus.
- ^k R. cælum.
- ^l R. C. in embol.
- ^m R. C. deest tamen ad II feriam non occurrit. R. tamen ad secunda feria non occurrit sed ad prima.
- ⁿ C. supplet occurrit.
- ^o C. deest Tertiæ vero feria VI, Quarta autem feria V. C
- ^p R. sedecennitas ostendit fer.
- ^q deest feria IV sexta sedecennitas.
- ^r R. decennitas.

- ^s R. septimplum tempus eum impleverit annus.
- ^t R. pridie idus.
- ^u C. venit.
- ^v R. luna quartadecima et secunda feria.
- ^w C. deest CXII in. R. gyranis, et ad diem primum Paschæ observatæ in Ægypto computantes annos.
- ^x C. deest a.
- ^y C. perveniemus.
- ^{aa} C. deest et resurrectionis.
- ^{ab} C. primo ut reliquos annos VIII pinacis.
- ^{cc} R. commune.
- ^{dd} R. deest anno.
- ^{ee} C. bissextum et embolismo. R. bissextum et embolismus.
- ^{ff} C. IV.
- ^{gg} R. quintam kl.
- ^{hh} R. XIV.
- ⁱⁱ R. XIII.
- ^{jj} R. feria sexta.
- ^{kk} R. deest anno.
- ^{ll} C. embolismo.
- ^{mm} R. XII anno bis sextum nonum kal. apr. secunda feria.

HENRICI DODWELLI NOTÆ.

Superius computavimus. Usserius, pro computavimus, substituendum innuit *compotavimus* (et sic aliquoties), et quidem ea ætate, *compotus* et *compotista*, etc. dici solebant pro *computus*, *computista*, etc.

Et ideo. Poterat, secundum hanc hypothesin, pinacem instituisse per octonos annos, quoniam in annis octo luna XIV redit ad eundem calenda-

rii diem, licet non eandem feriam, et ne quidem post annos sedecim ad eandem feriam redit: sed maluit per sedecim annos computare (*sedecennitatem* vocat; mallem, *sedecennium*); ideo forsitan quia, post sedecim annos, ad feriam proximæ antecedentem redit, quod post octo annos non fit: pinacem ipsum, qui perierat, hic restituimus ad auctoris mentem.

PINAX.

Pascha XIV luna.		Feria.						
Caput in Ægypto.	II id. Apr. ^q	II	I	VII	VI	V	IV	III
Communis	I kal. Apr.	VI	V	IV	III	II	I	VII
Communis	II XII kl. Apr.	III	II	I	VII	VI	V	IV
Bissext. Emb.	III VI id. Apr.	II	I	VII	VI	V	IV	III
Communis	IV V kl. Apr.	VI	V	IV	III	II	I	VII
Communis	V XVI kl. Apr.	III	II	I	VII	VI	V	IV
Embol.	VI non. Apr.	II	I	VII	VI	V	IV	III
Bissext.	VII IX kl. Ap.	VI	V	IV	III	II	I	VII
Embol.	VIII II id. Ap.	V	IV	III	II	I	VII	VI
Communis	IX kl. Ap.	II	I	VII	VI	V	IV	III
Communis	X XII kl. Ap.	VI	V	IV	III	II	I	VII
Biss. Emb.	XI VI id. Ap.	V	IV	III	II	I	VII	VI
Communis	XII V kl. Apr.	II	I	VII	VI	V	IV	III
Communis	XIII XVI kl. Apr.	VI	V	IV	III	II	I	VII
Embol.	XIV non. Apr.	V	IV	III	II	I	VII	VI
Bissext.	XV IX kl. Apr.	II	I	VII	VI	V	IV	III
Embol.	XVI II id. Ap.	I	VII	VI	V	IV	III	II
Sedecennitas		I	II	III	IV	V	VI	VII

Dies dominicus proximesequens, est Pascha Christianorum.

ria. Sextodecimo anno, facto embolismo, inventa A est^a iterum ad caput, id est in primo versu, luna^b XIV, et prima feria, pridie id. April. in quo die diximus Judæos in Ægypto^c primum observasse Pascha.

Unde usque ad Jesum filium Nave, d^d annis XLI suppletis, immolaverunt filii Israel Pascha kal. Apr. e^e sabbato. Ezechias autem f^f ab exitu ex Ægypto usque g^g in primum annum regni sui, post annos h^h DCCCLXVII, celebravit Pascha VI id. apr. iⁱ IV feria. Item Josias duodevicesimo anno regni sui, post annos iⁱ DCCCCLXX immolavit Pascha k^k XII kal. aprilis, feria II. l^l Esdras autem m^m eo tempore nⁿ quo suppletæ sunt o^o septem hebdomadæ, p^p a templo restituto et perfecto et q^q restituta civitate Hierusalem, post annos r^r i CXIV, sacrificavit Pascha B XII kal. apr. sabbato. Sed et ipse Jesus Dominus et Salvator noster, post annos v^v i DLXXIII u^u cum discipulis suis manducavit Pascha v^v VI id. april. V feria: et passus est altera die, x^x V id. april. VI feria.

Hic est Christus Jesus qui, secundum carnem, Abrahamæ fuit filius; in cujus mysterio, y^y centenariio patri natus Isaac super humeros suos portavit lignum: ut ex z^z eo demonstraretur, aa^{aa} et adversarios expugnari, et credentes salutem consequi per lignum, id est per bh^{bh} crucis signum. Ipse est Abraham, cui dixit Deus: « In semine tuo benedicentur ec^{ec} omnes nationes terræ. » Numquid ergo dd^{dd} aliquis in Isaac misericordiam consequitur? Non; sed ee^{ee} omnis homo credens in Christo ff^{ff} benedicetur. Et ideo Abraham, quia gg^{gg} a Deo Domino dictus est propheta, cum bh^{bh} manifeste sciret, in sacramento Christi, centenariio sibi iiⁱⁱ natum filium, qui post diem tertium mortem evacuavit, et illum fortem ij^{ij} et inimicum nostrum vinxit: kk^{kk} deinde numeravit universos vernaculos suos CCCXVIII, id est pro centenaria generatione triplicavit C, et fecit τ signum crucis, quibus adjunxit m^m nomen Jesu, et adversarios expugnavit, et filium fratris sui Loth de ll^{ll} captivitate eorum liberavit. Et merito ipse Dominus et magister noster dicebat Judæis: « mm^{mm} Si filii Abrahamæ essetis, facta

LECTIONES VARIANTES.

- a C. igitur.
 b C. XVII et infra II id. April.
 c R. primo.
 d C. anni XLI suppleti.
 e R. sabbatis.
 f W. sic suppleo. C. R. ab Ægypto,
 g R. ad.
 h R. DCCCLXVIII.
 i C. III.
 j R. DCCCLXX.
 k C. XVII.
 l R. Hesdra.
 m C. eodem.
 n C. quod suppleti sunt hebdomada a tempore est.
 o W. sic emendo. R. VI.
 p R. deest a.
 q R. civitatem restitutam.
 r R. CC DLXXVIII, sed CC est pro ∞.
 s C. deest et.
 t C. i DLXXIV, excidente V.
 u U. i DLXXIX. R. CC DLXXIX, cum discentibus suis.

- v C. manifesto mendo, IX kal.
 x C. VIII kal.
 y C. deest centenariio.
 z C. eodem monstr.
 aa C. adversario sexu repugnari.
 bb R. crucis † in signum.
 cc R. inserit in te.
 dd R. Aliqui.
 ee C. omnes.
 ff C. benedicentur.
 gg R. de Domino.
 hh C. manifesta.
 C ii R. nato filio.
 jj C. deest et.
 kk W. sic suppleo, quod in mss. mancum est. C. deinde numeravit universos vernaculos suos, centenaria generatione triplicavit et fecit signum crucis quibus adjunxit nomen Jesu. R. denumeravit universos vernas suos, et propter centenariam nativitatem triplicavit centum et fecit signum † quibus et adjecit XVIII in nomine huius.
 ll C. servitute lib.
 mm R. si filii Abrahamæ estis, facta patris vestri facite.

HENRICI DODWELLI NOTÆ.

Pascha kal. Nempe tertiæ sedecennitatis anno nono.

Pascha VI. Nempe, post integrum pinacem (annorum 112) septies tractatum (seu annos 784), anno octavi pinacis 85, hoc est sextæ sedecennitatis anno tertio.

Pascha XII. Nempe post 8 pinaces, anno 74 sequentis, seu quintæ sedecennitatis anno decimo.

Pascha XII. Nempe, post pinaces 9, anno 106 sequentis, hoc est ultimæ sedecennitatis anno decimo. Numerat autem, ut infra patet, ab Exodo ad captivitatem Jechoniæ annos 995; hinc ad edictum Cyri, annos 70; hinc ad finem septem hebdomadam, 49; qui fiunt 1114.

Sed et ipse Jesus. G. Locus laudatus a Bucherio.

Pascha VI. Nempe, post pinaces 14, anno 11 sequentis. Estque locus hic, sed depravatus, quem citat, ex Bucherio, Seneschallus: qui confirmat calculi correctionem, quam ante posueram. Nempe Usseus jam ante, pro i DLXXIV (ubi V exciderat), restituerat 1579, quod ex annorum omnium computatione, infra sequente, faciendum constat: indeque ex

pinace, diem restitueram, ut vides. Quam correctionem confirmat codex R.

Suos CCCXVIII. Locus hic in utroque codice mancus est, adeoque obscurus; sed ad hunc sensum restituendum esse, ex sequentibus liquet; nempe cum Abraham adversarios expugnavit et liberavit amicos (Gen. xiv), numeravit vernaculos, hoc est famulos suos CCCXVIII. Quo contineri sentit hic auctor hæc mysteria prophetica; nimirum, per C centenariii notam, signari, Abrahamæ centenariio natum in filium Isaac; quam litteram triplicavit (CCC) pro centenariis tribus prout tribus diebus iter fecit immolandum Isaac (Christi typus), qui et gestavit lignum, id est crucis signum; estque signum crucis τ littera græca, notans numerum CCC. Sed præter hos trecentos, adjungit porro XVIII, hoc est, litteris græcis, ιη, quibus signari putat, utpote litteris initialibus, Ιησοῦς, nomen Jesu. Adeoque, sicut per Abraham famulos CCCXVIII, liberatus est Loth, ita per τ η (quibus idem numerus signatur), id est per signum crucis et nomen Jesu, liberatus est Isaac, mortemque evacuavit seu evitavit illo die tertio. Quæ omnia non tam Isaac ultimo spectant, in quo misericordiam consequitur nemo, sed, ejus ille typus erat, Jesum Christum semen Abrahamæ dictum. CROSOTT (3)

Abrahæ faceretis. ^a At illi itaque qui hæc a Christo audierunt non ^b Abrahæ sed diaboli facta iniqua facere elegerunt. ^c Ac propterea, Gentes, ^d facti estis filii Abrahæ, facta patris sui Abrahæ facientes, cum signo crucis et nomine Jesu, quotidianis diebus adversus angelos apostatas pugnant, sermone Dei armati, qui de captivitate Satane liberat homines. Ipse est Abraham qui LXXV annorum credidit vocatus; et quamvis ^e multos, id est tamquam stellas cæli, filios ^f habere ab ipso Deo ^g sit prædictus; ^h tamen per unicum filium ejus, ejus imaginem portabat ille agnus immaculatus in Ægypto occisus, et ipse protoplastus Adam et omnis homo credens misericordiam ⁱ a Deo est consecutus.

Denique revertamur ad Exodum, id est ad diem i Paschæ primum, et exinde per ordinem dinumeremus ^k annos usque ad Christum. In quibus annis invenimus nobis magna et ^l admiranda sacramenta demonstrari. ^m Dinumerantes itaque ⁿ, ut dixi, per ordinem, ^o a die quo exierunt ex Ægypto usque ad diem quo oportebat eos exire de ^p eremo, anni XL: exeuntes autem de eremo et introeuntes ^q ut possiderent a ^r Deo ^s sibi repromissam terram, ^t a Jesu filio Nave usque ad ^u Samuelem, judicem et Dei ^v sacerdotem, secundum Pauli B. Apostoli sermonem, qui, spiritu ^x Dei edoctus, retulit eos ^y implevisse annos ^z CCCCL. Ipse est Samuel, qui ^{aa} ex præcepto Dei unxit Saul ^{bb} in

regem qui prior regnavit in populo Judæorum annis ^{cc} XL. Post quem ^{dd} regnavit David annis ^{ee} XL et VI mensibus. Salomon, ^{ff} filius ejus, annis XL. Roboam annis ^{gg} XVII. ^{hh} Abia annis III. ⁱⁱ Asa annis XLI. ^{jj} Josaphat annis ^{kk} XXV. Joram annis VIII. ^{ll} Ochosias anno I. ^{mm} Athalias annis VIII. Joas ⁿⁿ annis XL. Amasias annis XXIX. Ozias annis ^{oo} LII. ^{pp} Joathas annis XVI. Ahas annis XVI. Ezechias annis XXIX. Manasses annis LV. Amos annis II. Josias annis ^{qq} XXXI. ^{rr} Joachaz mensibus ^{ss} III. ^{tt} Joacim annis XI. ^{uu} Item Joacim, filius ejus, qui et ^{vv} Jeconias dictus est, diebus centum. ^{xx} Fiunt in se anni Regum ^{yy} DV. Ab Exodo autem DCCCCLXXXV. Et capta est Judæa a rege ^{zz} Nabuchodonosor, qui, transmigrato Jeconia ^{aaa} in Babyloniam, constituit in Hierusalem ^{bbb} Sedeciam regem Juda, quem ^{ccc} post XI annos expugnavit, et filios ejus ante oculos ipsius interfecit; et sic ipsum ^{ddd} Sedeciam orbavit, et vinctum eum in Babyloniam duci jussit, et in molendino constituit, ubi et mortuus est. ^{eee} Et tunc adimpletum est de eo quod ^{fff} dictum est a Domino per Ezechielum Prophetam: ^{ggg} Extendam ^{hhh} retiam meam super eum, et comprehendetur in conelusione, et adducam eum in Babylonem ⁱⁱⁱ in terra Chaldæorum et istam terram non videbit, et illic morietur. ^{jjj} Similiter et ^{kkk} Hieremias propheta de eo et universo populo ejus prophetavit, dicens: ^{lll} Hæc di-

LECTIONES VARIANTES.

- ^a C. Et.
^b C. Abraham.
^c C. Hæc.
^d W. sic suppleo. C. facti estis patris sue Abrahæ facientes, cum signum crucis et nomine Jesu, sermone Dei armati, quotidianis diebus adversus angelos apostatas pugnant qui de capt. R. facta patris sui Abrahæ facientes cum signum crucis et nomen hominis quotidianis diebus adversus angelos apostaticos expugnant, sermone Dei armati, de captivitate Satane liberant homines.
^e R. in multos.
^f C. Abrahæ.
^g C. det.
^h C. tam.
ⁱ C. deest a Deo.
^j C. Pascha I exiit.
^k C. deest annos.
^l R. admirabilia.
^m C. numerantes.
ⁿ R. deest ut dixi.
^o R. de.
^p R. heremo bis.
^q R. et possidentes.
^r R. Domino.
^s C. sive repromissam.
^t R. ab hominis.
^u R. Samuel.
^v C. levitam.
^x R. Domini.
^y R. implese.
^z C. CCCXL.
^{aa} R. jussu.
^{bb} C. in regni qui orsu regnavit in populum.
^{cc} C. XXX.

- ^{dd} C. deest regnavit.
^{ee} C. annis XLVI. R. annis XL, mensibus VI.
^{ff} R. deest filius ejus.
^{gg} R. XVI.
^{hh} R. Abias.
ⁱⁱ R. Asa annis XV.
^{jj} R. Josafat.
^{kk} C. XLV.
^{ll} C. Ozias.
^{mm} W. sic restituo. C. et R. Godolias annis VIII.
ⁿⁿ C. XI.
^{oo} C. XLII.
^{pp} C. Joacham.
^{qq} R. XXI.
^{rr} R. Joachas.
^{ss} C. IV.
^{tt} R. Joachim.
^{uu} R. deest item.
^{vv} C. Jeconia.
^{xx} R. hi sunt anni DCCCCLXXXV, omissis reliquis.
^{yy} C. DCV, sed calculus postulat DV.
^{zz} R. Nabuchonosor.
^{aaa} C. Babyloniam.
^{bbb} R. Sedechiam.
^{ccc} R. per.
^{ddd} R. Sedechiam inorbavit.
^{eee} R. deest et.
^{fff} R. dixerat Dominus.
^{ggg} R. et ext.
^{hhh} Sic uterque codex.
ⁱⁱⁱ R. et in.
^{jjj} R. Jeremias, et deest propheta.

HENRICI DODWELLI NOTÆ.

Annis VIII. Betineo Athalia (quam Godoliam vocat uterque codex) annos 8 (ut ut nunc 6, nunc 7, memorentur II Chron. 22, 12 et 23, 1 et 24, 1 et alibi), quoniam hoc exigere videtur hujus calculus; atque alii chronologi saltem 7 numerant; et uterque codex consentit. ¹

Ab Exodo autem DCCCCLXXXV. Numeros, passim

vitosos, restitimus ex S. Scripture locis, quos respiciunt. Atque, sic emendati, exhibent (quem ille vult) numerum 995. Numeratis, scilicet, Davidis 6 mensibus, et Joachazi tribus, et Jeconie tribus mensibus cum decem diebus (pro quibus poni hic 100 dies) pro uno anno integro.

cit Dominus : Sic tradam ^a regem Juda, et principes ^b ejus, et residuos ^c in Hierusalem, qui derelicti sunt in terram istam, et eos qui ^d habitant in Ægypto; et dabo eos in ^e dispersionem in omnia regna terræ, et in opprobrium, et in parabolam, et in odium, et in execrationem, ^f in omni loco quo eos expulero; et ^g immittam in eos famem, et mortem, et gladium, donec deficiant a terra quam dedi eis.)

^h Undecimo itaque anno Sedeciae ⁱ suppleti sunt ab Exodo ⁱ anni mille et sex. Et tunc populus Judæorum, qui legem non observaverat, sed potius contra voluntatem Dei filios suos idolis immolaverat, et ipse captivus ^k agitur; et civitas eorum quæ synagogæ ^l portaverat typum succensa ab adversariis ^m eradicatur; et templum illud quod in mysterio Adæ fuerat fabricatum, et in sum a fundamentis ⁿ subvertitur, et ad planum redigitur. Et sic nobis ^o qui in novissimis diebus credere prævidebamur, magnum, ut dixi, sacramentum demonstrabatur. Etenim, ^p si meruerat ipse populus et civitas exterminari, ^q quid templum Dei ^r admiserat ut hoc pateretur? nisi quia vere constat ^s id factum, ut ^t dixi, in mysterio ejus qui prior ^u legem Dei transgressus est, et fuit pater omnium peccatorum: et ^v ideo non ^x solum Adæ oportebat ^y subveniri, sed et omnibus peccatoribus qui filii ^z fidei Abrahamæ futuri prævidebantur, merito et ipsi civitati et templo priusquam ^{aa} subverteretur, post annos LXX restituto, reponnerebatur. Et hoc erat quod jam ^{bb} tunc ab initio seculi in Abraham patrem fidei demonstrabatur: qui cum suppleret ^c die nativitatis suæ annos LXX, non potuit de terra sua exire, nisi in ^{cc} signo Pentateuchi, ejus universa mandata populus Israel non erat observaturus,

Ad adjicerentur et anni V, et sic credens Deo, ^{dd} reputaretur ei ad justitiam. Ille est itaque Abraham de quo superius diximus, quod LXXV annorum ^{ee} crederit vocatus. Ad quos LXXV annos adjicitur unus annus, et fiunt LXXVI. Quis autem hic qui adjicitur ^{ff} annus? Ille scilicet qui de semine ejus agnus anniculus ^{gg} immaculatus est dictus, ^{hh} Igitur, de mille et sex deducamus LXXVI, ei remaneunt anni DCCCCXXX; quibus suppletis, Adam finclus est ⁱⁱ vita.

Post hæc autem demonstremus captivitalis tempus, annorum LXX. Suppletis enim ab Exodo usque ad Jechoniam ^{jj} annis DCCCCLXXXV, adjiciamus ^{kk} XI Sedeciae, qui anni undecim in corpore LXX annorum computantur. ^{ll} Quo autem modo videamus. Ex quo capta est ^{mm} Hierusalem, ipse ⁿⁿ Sedecias, ^{oo} ut diximus, annis XI. ^{pp} Post quem Nabuchodonosor, qui cum in terra Chaldæorum vincum duxit, ^{qq} annis XXV. ^{rr} Ulemaradan, annis ^{ss} XII. ^{tt} Balthasar annis IV. Et Darius ^{uu} Cyri filius, annis XVIII. ^{vv} Fiunt in se anni LXX. Et sic Cyrus ^{xx} suscepit regnum Medorum et Persarum.

Ipse est Cyrus cujus in principio regni, cum thesauris ^{yy} domus Dei, reversus est populus ^{zz} Judæorum in terra sua. ^{aaa} Ex qua tempore oportet nos hebdomadas computare. ^{bbb} De quibus Angelum Dei meminimus ^{ccc} Danieli dixisse: «LXX^{ddd} hebdomades breviate sunt super populum tuum et super civitatem illam sanctam, ut ^{eee} consummetur peccatum, ^{fff} et ut signentur peccata et ^{ggg} deleatur injustitia, et expientur injustitiae, et ^{hhh} ut reducat justitia æterna, et ut signetur visio et ⁱⁱⁱ prophetia, et ut ungueatur Sanctum sanctorum. Et cognosces et intelliges ab exitu sermonis, ut ^{jjj} respondeatur et ut ^{kkk} ædificetur Hieru-

LECTIONES VARIANTES.

^a R. addit Sedechiam.
^b C. deest ejus.
^c R. deest in.
^d C. inhabitant in.
^e R. dissipationem.
^f C. et in locum ubi.
^g R. mittam.
^h R. XI itaque annis suppleti sunt Ezechiae ab Exodo
ⁱⁱ VI ut et.
ⁱ C. Suppletæ.
^j C. deest anni.
^k C. agetur.
^l R. portabat.
^m R. traditur.
ⁿ C. subvertetur ad planum redigetur.
^o C. deest qui.
^p C. sic.
^q C. quod.
^r C. amiserat.
^s W. sic restituo. Uterque code.x, eum.
^t H. dixit.
^u C. legis.
^v C. odio.
^x R. solo.
^y C. subvenire.
^z C. deest fidei.
^{aa} C. subverterentur.
^{bb} C. deest tunc.
^{cc} R. similitudine.
^{dd} R. deputaretur ei justitia.
^{ee} C. credens.
^{ff} R. unus.

^{gg} C. Immolatus est. Dictus.
^{hh} R. legitur ^{oo} VI.
ⁱⁱ C. vitam.
^{jj} C. anni.
^{kk} C. XL, et deest Sedechiae.
^{ll} C. Qui.
^{mm} R. Hierusalem, et sic sæpe.
ⁿⁿ R. Sedechias, et sic semper. C. semper Sedecias.
^{oo} R. deest ut diximus.
^{pp} C. Cujus post mortem postquam Nab.
^{qq} C. anni.
^{rr} R. vite Marodat.
^{ss} R. XI.
^{tt} C. Baldasar.
^{uu} R. Asiriae.
^{vv} R. sunt.
^{xx} C. suscipit.
^{yy} R. deest domus.
^{zz} R. deest Judæorum.
^{aaa} C. Ex ipso enim.
^{bbb} R. De ipso enim.
^{ccc} R. Danielo.
^{ddd} C. hebdomadæ.
^{eee} R. consumetur.
^{fff} C. deest et ut signentur peccata, et mox et expientur
injustitiae.
^{ggg} R. deleantur injustitiae.
^{hhh} C. deest ut.
ⁱⁱⁱ C. prophetiae, et sanctus sanctorum.
^{jjj} H. responderetur.
^{kkk} C. ædificaretur.

salem usque ad Christum ducem, ^a hebdomades VII A et hebdomades ^b LXII; ^c et convertetur et ædificabitur platea et murus, et exinanientur tempora: et post hebdomadas has ^d LXII, disperibit unctio, et iudicium non est in eo: et civitatem et illum sanctum corrumpet eum illo duce qui veniet, et exidentur in cataclysmo, et usque ad finem belli breviate ^e exterminii. ^f Et ^g confirmabit testamentum multis hebdomas una: ^h et in dimidio hebdomadis auferetur meum sacrificium et libatio, ⁱ et super ^j illum sanctum ^k execratio vastationum, et usque ad consummationem temporis consummatio dabitur super hanc vastationem.

«Et ^l confirmabit, inquit, testamentum multis hebdomas una.» Hæc est ^m ergo hebdomas una quam segregavit Angelus de ⁿ LXX, et posuit in novissima sæculi tempora. Quam hebdomadam recognoscimus habere annis septem: in quibus oportet primo Enoch et Eliam venire, et per ^o suam prophetiam magnæ multitudini Evangelium, id est novum testamentum, confirmare. ^p Sic etenim audivimus Angelum ^q Danieli dixisse: «^r Confirmabit testamentum multis hebdomas una. Et in dimidio, inquit, hebdomadis auferetur meum sacrificium et libatio.» Dimidium autem hebdomadis, tempus et tempora et dimidium temporis ostendit; quod est triennium et menses sex; ^s qui sunt dies, secundum ^t Apocalypsin, mille CCLX. In quibus diebus ille Antichristus magnam faciet vastationem: et ideo tunc nemo Christianorum poterit Deo sacrificium offerre, quoniam ipse ^u nequissimus incipiet in templo Dei ^v sedere, et ignorantibus ^z se Deum affirmare: quem oportet Jesum ^y Dominum et Salvatorem nostrum spiritu oris sui interficere, et præsentia adventus sui evacuare, et in ipso mundum consummare, sicut scriptum est.

«Et super illud sanctum execratio ^z vastationum, et usque ad consummationem temporis consummatio dabitur ^{aa} super hanc vastationem.»

^{bb} Post hæc revertamur ad VII, et sic ad ^{cc} LXII hebdomadas. Quæ septem hebdomadæ continent annos XLIX; quibus suppletis, illo in tempore et Hierusalem restituta cognoscatur, et platea per medium ejus ædificata considerabatur, murus in circuitu civitatis ipsius erectus, illa omnia quæ intus erant fortiter ^{dd} tuebatur. In qua civitate templum illud quod in ^{ee} similitudine Adæ fuerat destructum; in ^{ff} nomine ejus iterum ^{gg} per XLVI annos est ædificatum, et in ^{hh} sacramento Spiritus sancti oleo est unctum; quomodo ab Angelo fuerat dictum. Ut ⁱⁱ consummetur visio et ^{jj} prophetia et ^{kk} ungueatur ^{ll} sanctum sanctorum. ^{mm} Ipsum autem fuit sanctum sanctorum in imaginem hominis ⁿⁿ unctum, quod cum ipsa civitate, ^{oo} pro infidelitate Judæorum ab ipso Domino nostro iterum temporibus Vespasiani est exterminatum. ^{pp} Sic fuerat enim in eodem capitulo quod exponimus scriptum, «et post ^{qq} LXII hebdomadas ^{rr} disperibit unctio, et iudicium non est in eo, et civitatem et illud sanctum corrumpet eum illo duce qui veniet, ^{ss} et exidentur ^{tt} in cataclysmo, ^{uu} et usque ad finem belli breviate ^{vv} exterminii. Excidentur, ^{xx} inquit, in cataclysmo.» De quibus hoc ^{yy} dixit? Utique de ipsis Judæis, qui, post adventum Christi, ^{zz} in illa ^{aaa} obsidione et ^{bbb} expugnatione Vespasiani excisi et ejecti sunt de civitate sua, in quam jam non redeunt nec ^{ccc} in ipsa sine belli breviate. ^{ddd} Quod est autem ^{eee} hoc bellum breviate? nisi Antichristi regnum quod exurgere habet contra populum Christianorum. ^{fff} Ipsi sunt dies de quibus ait ^{ggg} Dominus in Evangelio: «Et nisi abbreviati essent dies illi, non liberaretur omnis caro.»

LECTIONES VARIANTES.

- ^a C. hebdomadas.
^b W. sic restituo. C. et R. LXXII, et sic aliquoties.
^c C. deest et convertetur et ædificabitur platea, et murus; et exinanientur tempora, et post hebdomadas has LXII.
^d R. LXXII.
^e C. et exterminii.
^f R. sed.
^g C. confirmavit.
^h C. et dimidia hebdomadas.
ⁱ C. deest et.
^j R. illud.
^k C. ab initio.
^l C. confirmavit.
^m C. hebdomada, et deest ergo.
ⁿ R. DCLXX.
^o C. eorum.
^p C. sicut aud.
^q R. Danielo. C. a Daniele.
^r C. et confirmavit.
^s R. quis dies.
^t R. Apocalypsi in.
^u R. Antichristus.
^v R. consedere.
^x R. Dominum se affirm.
^y C. Christum et.
^z C. vastationis.
^{aa} C. et super.
^{bb} R. Post hoc.
^{cc} R. LXXII. C. LXX et duas.

- ^{dd} R. tuebantur.
^{ee} C. similitudinem.
^{ff} C. omine.
^{gg} C. deest per XLV annos est ædificatum.
^{hh} C. sacramentum.
ⁱⁱ C. consummaretur.
^{jj} C. prophetiæ. R. propheta.
^{kk} R. ungueatur.
^{ll} C. sanctus.
^{mm} Sic rescribo, sed C. et R. ipsud.
ⁿⁿ C. victum.
^{oo} W. sic scribo. C. eum. R. per.
^{pp} C. quomodo et fuerat in eunde capitulo quem exposuimus. R. quem exponimus. W. rescribo quod.
^{qq} R. LXXII. C. LXX et una.
^{rr} C. peribit.
^{ss} C. deest et.
^{tt} C. deest in.
^{uu} C. deest et.
^{vv} R. ex terminis.
^{xx} R. in quid in cataclysmo diluvii.
^{yy} R. dicitur.
^{zz} C. deest in.
^{aaa} C. ob seditione.
^{bbb} R. pugnatione.
^{ccc} C. deest in.
^{ddd} R. Quod autem et in hoc.
^{eee} C. deest hoc.
^{fff} C. Ipsa.
^{ggg} R. Deus.

Restitutum est ^a ergo templum in nomine proto-
 lasti, qui dictus est Adam, sicut ^b superius dixi-
 tus, ^c annis XLVI. Sic autem ostenditur in nomine
 adam: cum apud Græcos prima littera nominis ejus
 dicatur alpha *μ*α, secunda autem delta ^c τέσσαρες,
 tertium alpha *μ*α, quarta my τέσσαράκοντα, ^f et fit numerus
 sex et quadraginta. Qui numerus annorum sic
 comprehenditur. Cum ^h a die illo quo reversus est
 in terra sua Judæorum populus, regnavit Cyrus
 Persarum annis XXXI: post quem ⁱ Cambyses an-
 nis IX, et impleti sunt XXXX. Post annos au-
 tem XL, regnat ^j Smerdis Magnus mensibus ^k sep-
 tem; qui menses a nobis non computantur; ^l quare?
 quoniam in septimo mense Cyri fundamenta templi
^m posuerunt, ⁿ et exinde usque ad annum secundum
 Darii opus ^o in eo non ^p confecerunt. Tunc prophe-
 tant Aggæus et Zacharias; per quos exhortatus est
 eos Dominus, et unanimes accesserunt, et in qua-
 driennio residuum opus templi consummaverunt.
 Quod ipsum quidem in primo libro ^q Esdræ mani-
 feste demonstratur, quod sexto anno Darii templum
 Dei ^r sit per omnia consummatum. Ad XL adji-
 ciamus ^s Darii VI, et fiunt XL et VI. Quibus annis
 adjecti sunt tres in mysterio passionis et resurre-
 ctionis Christi, et impleta est ^t hebdomada septima.
 Et tunc ^u platea et templum et murus et ipsa civi-
 tas, quadragesimo et nono anno suppleto, per om-
 nia perfecta et ^v munita demonstrabatur. Sed hoc
 totum opus in sacramento Ecclesie periclitabatur.

Denique videamus quid ipsi XLIX anni significant.
 Non sine causa enim Deus voluit in septem ^x heb-
 domadibus tam magnum, id est ^y propheticum opus
^z consummari. Hoc autem ^{aa} modo ^{bb} propheticum
 fuisse ^{cc} intelligitur: cum de XLIX annis, in no-
 mine Jesu Christi, decem et octo ^{dd} segregantur, et
 remanent XXXI: quibus suppletis, Christus Jesus
 propter credentium salutem passus est et resurrexit,
 et per semetipsum omnia perfecta ostendit; et tem-

plum quod non humanis sed suis sacris manibus,
^{ee} secundum imperium Patris sui, ^{ff} formavit, non olco
 sed spiritu Dei unxit; et civitatem, id est Ecclesiam,
 lapidibus sanctificatis ædificavit, et in ipsa ^{gg} plateam
 constituit. Platea autem est via recta ^{hh} et plana, in
 qua ambulantes perveniunt ad vitam æternam. Huic
 civitati fortem et inexpugnabilem murum, id est
 sanctum nomen suum, constituit: per quod nomen
 omnes adversarios pedibus ejus subjicit. ⁱⁱ Ecce,
 Dei gratia, quam præclara et admirabilia ^{jj} nobis
 ostensa sunt per annos XLIX. Qui ^{kk} anni e con-
 trario infidelibus, et persecutionem servis Dei fac-
 cientibus, magnam demonstrant superventuram ca-
 lamitatem. ^{ll} Qua autem ratione videamus. Hic
^{mm} enim mundus in quo justus et injustus ⁿⁿ ab initio sæ-
 culi conversantur, sex diebus est consummatus; qui-
 bus suppletis, benedictus est dies septimus; ^{oo} ille
 scilicet superventurus sabbati æterni. In his itaque
 diebus ab initio, non tantum diabolo et angelis
^{pp} ejus, sed et omnibus peccatoribus a Deo ignis est
 preparatus. In cujus flamma uri ille Finæus dives
^{qq} ab ipso Dei Filio est demonstratus. Hic est ^{rr} ge-
 hennæ ignis; in cujus ^{ss} similitudine caminus im-
 perio regis septies tantum incensus per XL et IX
 cubita ^{tt} excrevit, et adversarios Ananiæ, Azariæ
 et Misabel consumpsit, et ^{uu} ipsos tres pueros a
 Dei Filio protectos (in mysterio nostro qui sumus ter-
 tium genus ^{vv} hominum), non vexavit, ^{xx} supple-
 tis itaque XLIX annis, post ^{yy} LXX captivita-
 tis, facti sunt anni ^{zz} CXIX. Qui CXIX anni con-
 junguntur illis qui ab Exodo usque ad Jechemiam
 computati sunt anni DCCCXCIV, et fiunt in se anni
 usque ad Hierusalem restitutam, suppleta septima
 septimana, ^{aaa} anni I CXIII.

Septima ^{bbb} autem septimana suppleta, necesse est
 nos ad ^{ccc} LXII ^{ddd} hebdomades ^{eee} converti: quæ
 continent annos CCCXXXIV. Quibus suppletis
 oportuit Christum secundum carnem nasci. De quo

LECTIONES VARIANTES.

- ^a R. igitur.
^b R. supra.
^c R. post annos XXX et VI.
^d R. dicitur a alfania, secunda autem delta, tesseret
 tertiam, iterum alfania, et quarta mi tessera conta.
^e C. τίσσαρα.
^f R. sic.
^g R. comprehenditur.
^h R. adjecto illo.
ⁱ Meabesses.
^j Sic rescribo. R. Zmeridius. C. Hysmerius.
^k C. VI.
^l C. deest quare?
^m R. posuerat.
ⁿ C. cum.
^o R. deest in.
^p R. fecerat.
^q R. Hestræ.
^r R. per omnia sit.
^s R. deest Darii.
^t C. hebdomades.
^u C. plateas.
^v R. protecta.
^x R. hebdomadas.
^y R. perfectum.
^z R. consummari, et sic sæpe.
^{aa} C. deest modo.
^{bb} R. perfectum.

- ^{cc} R. igitur.
^{dd} R. congregantur.
^{ee} R. ob imperio.
^{ff} R. plasmavit.
^{gg} R. deest plateam constituit.
^{hh} R. deest et plana.
ⁱⁱ R. et ecce.
^{jj} C. inserit nobilia.
^{kk} C. animæ cont.
^{ll} C. quia autem rationem.
^{mm} R. etenim.
ⁿⁿ R. habitatio.
^{oo} C. illi scil. R. ille.
^{pp} R. erit.
^{qq} C. ab initio, et deest Finæus.
^{rr} C. Gehenna.
^{ss} C. similitudinem.
^{tt} R. exercuit.
^{uu} C. ipsos . . pueros . . protectus, et deest a.
^{vv} C. deest hominum.
^{xx} C. impletis.
^{yy} C. captivitatem.
^{zz} R. CXIV.
^{aaa} C. deest anni.
^{bbb} C. deest autem.
^{ccc} C. LXXII.
^{ddd} hebdomas.
^{eee} C. reverti.

^a in continenti Simeon, vir justus, portans eum ^b suis manibus, dixit ad Mariam matrem ejus : « Ecce hic positus est in casum et resurrectionem ^c multorum in Israel, et in signum enim ^d contradicetur. » Non tantum autem Simeon, sed et ipsi ^e CCCXXX et IV anni, et signum crucis, et tempus passionis, et tertium diem resurrectionis ejus demonstraverunt. ^f Quo autem modo videamus. Superius enim diximus Abrahamæ centenario natum filium in mysterio Christi; et demonstravimus neminem in Israel benedictionem consecutum, aut nunc modo posse benedictionem consequi, nisi in semine ipsius Abrahamæ, qui est ^g Christus. Et ideo in sacramento Christi ^h de CCCXXXIV annis primo segregantur centum, et remanent ⁱ CCCXXXIV. i Anni CCC scilicet ostenderunt ^k τ crucis signum, et remanserunt XXXIV : ^l de quibus deductis ^m III, propter ⁿ diem resurrectionis ejus, remanserunt anni ^o XXXI. Quibus suppletis, oportuit propter peccata credentium pati Christum. ^p Ipsos igitur ^q CCCXXXIV annos adjiciamus ad summam superiorem, et inveniamus annos ab Exodo usque ad nativitatem ^r Christi, ^s mille DXLVIII. Cujus nativitatis tempus cognoscere desiderantes, ipsos annos MDXLVIII ab Exodo, ^t id est a primo pinacis versu, diligenter ^u dinumeremus, et ad diem nativitatis ejus perveniamus. Qui dies sexta ^v sedecennitate in tertio decimo versu invenitur, ^x V kl. april. feria IV.

O quam præclara et divina Domini providentiã !

^y ut in illo die quo factus est sol, in ipso die nasceretur Christus, V kl. apr. feria IV. Et ideo ^z ipso ^{aa} merito ad plebem dicebat Malachias propheta : « Orietur vobis sol justitiæ, et curatio eius in ^{ab} pennis ejus. » Ille est sol justitiæ cuius ^{ac} pennis curatio præostendebatur. De quo et Moyses in cantico ^{ad} recognoscitur dicens : « Et super ^{ae} pedes suos concupivit ^{af} et expandens alas suas. » Ipse est Dominus in cuius ^{ag} similitudine hic sol annu per CCCLXV ^{ah} dies et quartam partem ^{ai} consummat. Quæ ipsa quidem pars quarta diei habet tres horas. Tres autem horæ imaginem portant illorum trium dierum qui in principio sæculi sine sole luna ^{aj} fuerunt. Et ideo, ^{ak} si quomodo tres horæ in ^{al} quadriennio quater computatæ unum diem duodecim horarum ^{am} effecerunt, sic et ipsi tres dies per quatuor tempora ternos menses sibi ^{an} defendentes, annum post XII menses suppletum demonstraverunt ^{ao}. Et sic, per hanc multififormem trinitatem, ipse ^{ap} duodecim horæ Evangelium unum in quatuor partes divisum ostenderunt, ^{aq} et tres menses per quatuor tempora, id est per quatuor ^{ar} Evangelia a Christo ^{as} electos XII Apostolos nobis ^{at} demonstraverunt.

Illi sunt Apostoli, quorum sermonibus ædificati, recognovimus Dominum nostrum anno ^{au} sextodecimo imperii Tiberii Cæsaris passum, cum esset ipse ^{av} annorum ^{aw} XXXI. Ad ^{ax} XVI ergo ^{ay} annum et XXX adjiciamus XVIII in nomine ipsius Jesu, et fit numerus LXV; ^{az} quibus desunt trecenti ut impleatur a

LECTIONES VARIANTES.

- ^a C. contentissimus.
- ^b C. manibus suis.
- ^c W. sic rescribo. C. et R. mortuorum.
- ^d R. contradicetur.
- ^e C. CCCXXXIV.
- ^f C. Quo autem quo modo.
- ^g R. Christi.
- ^h R. CCCXXXVII anni.
- ⁱ R. CCCXXXVII.
- ^j R. Trecentis.
- ^k R. crucis signum, omisso τ. C. τ Tau signum, omisso crucis.
- ^l C. ex.
- ^m R. tres.
- ⁿ C. deest diem.
- ^o C. XXXIII.
- ^p R. his enim igitur.
- ^q C. CCCXXXIV.
- ^r R. Domini.
- ^s R. DXXXVIII.
- ^t R. deest id est a primo pinacis versu.
- ^u R. Dinumeramus.
- ^v R. sedecennitas.
- ^x C. deest V kl. April. feria IV.
- ^y C. deest ut in illo die quo factus est sol, in ipso die nasceretur Christus, V kl. april. feria IV; et ideo de ipso.

- ^z R. deest merito.
- ^{aa} C. pinnis.
- ^{bb} C. pinnis ejus cuius ostendebatur.
- ^{cc} C. cognoscitur.
- ^{dd} R. populum suum concupivit.
- ^{ee} R. spandens alas.
- ^{ff} C. similitudinem.
- ^{gg} C. deest dies.
- ^{hh} C. dies.
- ^{li} C. factus sunt.
- ^{ji} C. deest quomodo.
- ^{kk} R. quadriennium.
- ^{ll} C. edicunt; ut et ipsæ III horæ diem.
- ^{mm} C. et R. defendentes. G. dependentes.
- ⁿⁿ C. dinumeraverunt.
- ^{oo} R. deest duodecim.
- ^{pp} C. æterni, forte et terni.
- ^{qq} R. evangelistas, electos a Christo XII Apostolos.
- ^{rr} C. electus Apostolus.
- ^{ss} R. manifestaverunt.
- ^{tt} C. XV.
- ^{uu} R. anno.
- ^{vv} C. XXX et uno.
- ^{xx} C. XV.
- ^{yy} R. deest annum et.
- ^{zz} R. quibus CCC.

HENRICI DODWELLI NOTÆ.

De quo in continenti Simeon. C. contentissimus. U. continentissimus. οὐνεχέστατος, pro quo interpres, si forte fuerit interpres, legerat οὐνεχέστατος. G. immo contentissimus, ut sorte sua contentus : et Simeon ipse dixit, Domine, nunc dimittis servum tuum in pace, quoniam oculi, etc.

Qui dies. W. Nativitatem Christi, contra receptam sententiam conjicit in martii diem XXVIII: nisi forte, que de nativitate dicit sint de conceptione intelligenda; quæ circa hoc tempus contigisse creditur,

nempe mart. XXV.

Pars quarta diei habet tres horas. W. Immo sex horas : nam hic agitur de die 24 horarum, nisi vtotam οὐνεχέστατος divisum velit in 12 horas (nostrarum duplas), vel tres horas diurnas, velit a totide nocturnis distinguere, quarum hic nullam ratione habeat.

Per quatuor tempora. W. id est, quatuor vicibus seu quater.

nus secundum ^a cursum solis. CCC autem apud **A** Græcos ^b per unam litteram notantur quæ dicitur ^c *tau*, et manifeste demonstrat omnibus ^d *tau* crucis signum. ^e Ecce iterum jam vere credamus quod V kl. april. secundum carnem natus sit Christus: in quo die probavimus solem factum.

Debemus ostendere ^f et id ipsum non fuisse ^g vacuum, sed ^h in salutem nostram fuisse præostensum. In die enim quarto quando factus est sol, ipso die et luna facta est XV, ⁱ altero autem die fuit XVI, tertio vero XVII: etsic plasmatus est Adam de terra, qui per suam inobedientiam non tantum sibi sed et nobis accesserat mortem: i quam mortem Dominus noster Jesus conculcans, passus est luna XV; et requievit in corde terræ XVI; tertio autem die, luna XVII inventa, ^k reversus est ab inferis, de terræ **B** fundamentis; et sic ipsi Adæ et omnibus credentibus in se restituit vitam æternam. Quomodo ^l ergo per cursum solis ^m signum *tau* et tempus passionis demonstratum est sic et per cursum lunæ tertius dies resurrectionis ejus evidenter ostensus est. A die enim ⁿ primo in quo facta est luna quintadecima,

exinde per dies ^o XV visa est in cœlo; sextodecimo autem die, sicut in anno XVI imperii Tiberii Caesaris, velut mortua non ^p est ab hominibus visa; similiter ^q et XVII ^r die non est visa: ^s duodevigesimo autem, in ^t similitudine et in nomine ipsius Jesu, et ipsa post ^u tertiam diem ad vesperam restituta resurrexit, et nostram omnium resurrectionem futuram ad vesperam, id est ^v in novissima sæculi hora ^x demonstravit.

Ecce igitur ^y quanta nobis dies natiuitatis Domini ostendit! qui ^z natiuitatis dies ab Exodo reperlus est, ^{aa} ut diximus, post annos **I** DXLVIII. Quos annos ^{bb} ab Exodo sic vere a nobis collectos ^{cc} ostendimus, cum elipsorum annorum rationem non esse vacuum demonstramus. ^{dd} Dominus enim sanctus et divinus, ut ostenderet nobis quoniam futurorum est præsciis, et in ipsis annis manifestavit tempus in quo oportebat ^{ee} a Filio ejus aquam quæ abluit peccata, XV anno imperii Tiberii Caesaris, sanctificari. Et ideo, quomodo Abraham quando expugnare voluit ^{ff} eos qui Loth filium fratris ejus captivum ^{gg} duxerunt, ^{hh} numerabat vernaculos suos primum **XVIII** in nomine

LECTIONES VARIANTES.

- ^a R. deest cursum.
- ^b R. pro una littera.
- ^c C. τ Tau crucis signum, et man.
- ^d R. crucem signum.
- ^e C. deest Ecce iterum jam vere credamus quod V kl. April. secundum carnem natus sit Christus: in quo die probavimus solem factum.
- ^f C. deest et id.
- ^g C. unicum.
- ^h R. deest in.
- ⁱ C. quæ altero die.
- ^j R. inquam quam.
- ^k C. ascendit ab.
- ^l R. autem.
- ^m R. cursum temporis passionis.
- ⁿ C. plurimo.
- ^o R. XII.
- ^p C. deest est.

- ^q C. deest et.
- ^r R. deest die.
- ^s R. XVIII.
- ^t C. similitudinem et in nomen.
- ^u R. tertium.
- ^v R. deest in.
- ^x R. monstravit.
- ^y C. quis tanta nobis ostendit dies nat. Dom.
- ^z C. deest natiuitatis.
- ^{aa} R. post annos, ut diximus.
- ^{bb} R. deest ab Exodo.
- ^{cc} C. ostendemus.
- ^{dd} C. ostendit qui futurorum est præsciis.
- ^{ee} C. Filium ejus aqua.
- ^{ff} R. deest eos.
- ^{gg} R. duxerat.
- ^{hh} R. numeravit vernas suos primo CCCXXVIII

W. CHRONOLOGICÆ SYNOPSIS.

<i>Anni ab Exodo.</i>		<i>Reges.</i>		<i>Restauratio templi.</i>	
In Eremo	40	Saul	40 ¹ / ₂	Nomen Adæ	α 1
Judices	430	David	40 ² / ₂		δ 4
Reges ad Jechoniam	505	Solomon	40		α 1
		Roboam	17		μ 40
Ad captam Judæam	995	Abia	5		
Sedecias	- 41	Asa	41		46
Ad conflagrationem urbis et templi	1006	Josaphat	25		
		Joram	8		
		Ochozias	1		
<i>Captivitas.</i>		Godolias	8		
Sedecias	41	Joas	40	Cyrus	51
Nabuchodonosor	25	Anrarias	29	D Cambyces	9
Utemaredan	12	Ozias	52	D Smerdis	0
Baltasar	4	Joathas	16	Darius (II et IV)	6
Darius	18	Achas	16	Restauratio templi	46
		Ezechias	29	Mysterium passionis	5
		Manasses	53		
		Amon	2		49
Ab Exodo ad Captivitatem	995	Josias	31		
Captivitas	70	Joachaz	0 ¹ / ₂	C. Centenarius triplicatus, ccc.	300 τ signum crucis
Septem hebdomades	49	Joachim	11 ¹ / ₂	Reliqui xviii	18 τ nomen Jesu.
Ad templum restauratum	1114	Jechonias	0 ¹ / ₆	Vernæ Abrahamæ	518 ττ
Duo et sexaginta hebdomades	454				
Ad Christum natum	1518		505		
Christi vita	51				
Ad passionem	1579				
Ad Gordiani quintum	215				
Summa omnium	1791				

Jesu; et ^a alios propter centenariam generationem, ^A in sacramento trium dierum ^b triplicans, numeravit CCC, et fecit ^c τ tau signum crucis: ita et nos de ^d $\bar{i}$ DXLVIII annis, quindecies centenos deducamus, et remanent XLVIII: ex quibus in nomine Jesu ^e sublati XVIII, inventi sunt anni XXX: quibus suppletis, Dominus Jesus a nativitate sua baptizatus est a Joanne anno quintodecimo imperii Tiberii Caesaris: cujus anno sextodecimo passus est et resurrexit. Adiciamus ergo iterum ad summam annos XXXI, et fiunt in se omnes ab Exodo usque ad passionem anni ^f $\bar{i}$ DLXXXIX. A quo tempore, id est a passione, usque ad annum quintum ^g Gordiani ^h, Arriano et Papo consulibus, suppleti sunt anni ⁱ CCXV. Ab Exodo autem omnes anni ^j $\bar{i}$ DCCXCIII.

Hos autem annos omnes ab Exodo, id est a primo pinacis versu, ^k super septem sedecennitates illos usque numerando, omnes annos supradictos consumemus, et tunc ^l ad tertium versus primæ sedecennitatis ^m pervenientes, inveniemus secundum Judæos Pascha ⁿ XII kal. apr. feria tertia. Secundum nos autem ^o tertio versu primæ sedecennitatis, VII kal. apr. occurrit dominicus. Ipso itaque ordine in priora ambulantes usque in finem sæculi, Judæorum et Christianorum dies Paschæ ^p invenire volentes non erravimus. ^q Ac propterea Deo Patri omnipotenti, qui nos ad gratiam tantam vocavit, et divina sacramenta manifestavit, per Jesum Christum Filium ejus, Dominum ^r et Salvatorem nostrum semper sine cessatione gratias agamus.

LECTIONES VARIANTES.

- ^a C. alium.
- ^b C. replicans.
- ^c R. $\dagger$ signum $\dagger$.
- ^d C. in.
- ^e R. sublati.
- ^f W. Sic restituo ex calculo; C. $\bar{i}$. DLXXXVIII. R. DLXXXIV.
- ^g R. Gordianum.
- ^h C. Arrian et Papæ Consuu, lego consulatu.
- ⁱ R. CCXX.

- ^B ^j W. sic restituo. C. $\bar{i}$ DCCXCVIII. R. $\bar{i}$ DCCXCIX.
- ^k R. per septem sedecennitates pervenientes, inveniemus.
- ^l W. suppleo ad.
- ^m W. suppleo ex ultero codice pervenientes.
- ⁿ R. IX kl. apr. feria sexta.
- ^o R. octavo.
- ^p C. deest invenire volentes.
- ^q C. hac.
- ^r C. deest et.

HENRICI DODWELLI NOTÆ.

Arriano et Papo consulibus. W. Ad hunc annum, qui est æræ vulgaris 245, perducitur calculus. Quo anno Cyprianus nondum se Christianum professus perhibetur; sed uno aut altero anno serius. An autem eo anno scriptus fuerit hic tractatus quo terminatur calculus, non liquet. Ut a Cypriano, nondum Christiano, tunc scriberetur, haud putandum est. Si itaque hunc habeat auctorem, serius aliquanto scriptum fuisse, postquam ille factus est Christianus, dicendum erit. Et quidem raro accidit ut chronicorum scriptores ad eum ipsum annum quo scribunt res perducant, sed ad annum aliquem insigniorem, paulo præteritum. Quod et hic factum esse videtur, nimirum ad annum Gordiani imperatoris ultimum. Quippe cujus annus quintus desinit et sextus incipit, anno consulatus Arriani et Papi. Annoque sexto inchoato, sed non perfecto, ante aliud Pascha, a Philippo Arabe, qui successit, occisus est; et quidem, referente Julio Capitolino, eisdem adhuc, Arriano et Papo consulibus.

fuerit tertia feria, sive IX kal. apr., hoc est martii 24, feria sexta, erit VII kal. apr., hoc est martii 26, dies dominicus. Sed erroris causam hanc fuisse conjicio. Uterque codex, nativitati Christi, assignat annum ab Exodo MDXLVIII: et uterque consentit addendos esse, pro Passione, annos XXXI; qui confluunt quidem annos MDLXXIX, sed codex R. (excidente V) fiunt, inquit, anni MDLXXIV. Cumque librarius (de hoc securus) viderat, aliis computantibus, ad illum Gordiani annum esse, ab Exodo, annos MDCCXCIV, differentiamque viderit annorum (non CCXV, sed) CCXX; hunc numerum isti intervallo assignavit: interpolatis hic annis v, qui illic exciderant. His autem sic positus, animadvertit ille, vel alius forte aliquis, positus ab Exodo ad Christum natum annis 1548, indeque ad passionem annis 51, de quibus convenit, inde ad Gordiani quintum (quod jam posuerat R. 220); omnino fieri, ab Exodo ad Gordiani quintum, annos 1799 substituit igitur (pro MDCCXCIV) annos $\bar{c}$ DCCXCIX: cui convenit, primæ sedecennitatis, versus octavus; adeoque dies IX kl. apr. et feria VI, pro Judæorum Paschate. Cumque, his datis, sequeretur Pascha Christianorum, dominico sequente, incidere in VII kal. apr. quod, uti videtur, reapse contigit, et quidem secundum canones a Nicæna synodo post conditos, contingere debuit; satis securus erat de calculo riteposito. Sed et idem contingeret, ut modo dictum est, etiamsi hic error, quinque annorum, non incidisset: nempe, quod Pascha Christianorum illo anno foret (quod actu contigit) VII kal. apr., ut librarii fuerit ille error calculi, non auctoris. De quo consensu sibi tantopere gratulatur hic auctor: indeque Pinacem suum recte constitutum concludit.

Suppleti sunt anni CCXV. W. in hoc numero variant codices: codex C. habet CCXV, et quidem rectius. Cum enim uterque mortem Christi assignet anno Tiberii XVI, qui est æræ vulgaræ Dionysianæ, annus 29, inde ad consules Arrianum et Papum, qui est ejusdem æræ annus 245, sunt anni 214, aut (utrisque extremis computatis) 215. At codex R. habet CCXX: adenque ab Exodo numerat annos $\bar{c}$ CCXCI, pro $\bar{c}$ CCXCIV; et Judæorum Pascha pro illo anno, quarit (non ut codex C, in tertio versu, sed) in versu octavo primæ sedecennitatis; ponitque (non, ut C, xii kl. apr. feria III, sed) IX kl. apr. feria VI: sed in hoc consentiunt (quod utriusque anno commune est) quod Pascha nostrum, dominico proxime sequente, fit VII kal. apr. Sive enim XI kal. apr., hoc est martii 21,

W. Ad calcem codicis Rhemensis, habetur hæc tabella, sed confusa et depravata, quam, ne quid deesse videatur, hic apponimus.

KL. MART. LUNA ET FERIA.							
Luna	II	Feria	II	Luna	XXIII	Feria	IV
Luna	XIII	Feria	III	Luna	XVII	Feria	VI
				Luna		Feria	VII

Luna	XXIX	Feria	I A	Comm. XVI kl. april.	fer.	VI	
Luna	VIII	Feria	II	Embolismus non. april.	fer.	V	
Luna	XXI	Feria	I II	Bissex. comm. VIII kl. apr.	fer.	II	
Luna	II	Feria	V	Feria	III	Feria	I
Luna	XIII	Feria	VI	Feria	II	Feria	V
Luna	XXVI	Feria	VII	Feria	VI	Feria	III
Luna	VI	Feria	VI	Feria	V	Feria	I
				Feria	III	Feria	V
Luna	XVII	Feria	III	Feria	VI	Feria	III
Luna	XXVIII	Feria	III	Feria	V	Feria	I
Luna	VIII	Feria	V	Feria	II	Feria	VII
Luna	XXI	Feria	VII	Feria	VI	Feria	III
				Feria	V	Feria	I
Feria	I	Feria	III	Feria	II	Feria	VII
Feria	V	Feria	III	Feria	I	Feria	III
Feria	II	Feria	VII	Feria	V	Feria	I
Feria	I	Feria	III	Feria	II	Feria	VII
Feria	V	Feria	III	Feria	I	Feria	III
Feria	II	Feria	III				
Feria	I	Feria	VII B	Feria	V	Feria	III
Feria	V	Feria	III	Feria	II	Feria	VII
Feria	III	Feria	III	Feria	I	Feria	III
Feria	I	Feria	VII	Feria	V	Feria	III
Feria	V	Feria	VI	Feria	III	Feria	III
Feria	III	Feria	III	Feria	I	Feria	III
Feria	I	Feria	VII	Feria	V	Feria	III
Feria	V	Feria	VI	Feria	III	Feria	III
Feria	III	Feria	III	Feria	I	Feria	III
Feria	I	Feria	VII	Feria	V	Feria	III
Feria	V	Feria	VI	Feria	III	Feria	VII
Feria	III	Feria	III				
Feria	I	Feria	VII	III non. apr. dom.			
Feria	VII	Feria	V	XIII kl. apr. dom.			
Feria	III	Feria	III	VI id. apr. dom.			
Feria	I	Feria	II	III kl. apr. dom.			
Feria	VII	Feria	VI	XIII kl. mai. dom.			
Feria	III	Feria	III	Prid. non. apr. dom.			
Feria	I	Feria	II	VI kl. apr. dom.			
Feria	VII	Feria	VI	XVII kl. mai. dom.			
Feria	VI			Prid. kl. apr. dom.			
Feria	III		C	X kl. apr. dom.			
Feria	VII			Prid. id. apr. dom.			
Feria	VI			VI kl. apr. dom.			
Feria	III			XVI kl. mai. dom.			
Feria	VII			VI id. apr. dom.			
Feria	VI			VIII kl. apr. dom.			
Feria	III			Prid. id. apr. dom.			
Feria	VII			Prid. non. apr. dom.			
Feria	VI			XIII kl. apr. dom.			
Feria	III			V id. apr. dom.			
Feria	VII			Prid. kl. apr. dom.			
Feria	VI			XII kl. mai. dom.			
Feria	III			X kl. apr. dom.			
				V kl. apr. dom.			
				XVI kl. mai. dom.			
				Kl. dom.			
				VIII kl. apr. dom.			
				Id. apr. dom.			
				V kl. apr. dom.			
				XV kl. mai. dom.			
				V id. apr. dom.			
			D	VIII kl. apr. dom.			
				Id. apr. dom.			
				Non. apr. dom.			
				XII kl. apr. dom.			
				III id. apr. dom.			
				Kl. apr. dom.			
				XVIII kl. apr. dom.			
				VII id. apr. dom.			
				III kl. apr. dom.			
				III id. apr. dom.			
				III non. apr. dom.			
				VIII kl. apr. dom.			
				VII id. apr. dom.			
				III kl. apr. dom.			
				Prid. id. apr. dom.			
				VI kl. apr. dom.			
				XVI kl. apr. dom.			
				V id. apr. dom.			
Exodus.							
Embolismus prid. id. apr.		fer.	II				
Comm. kl. april.		fer.	VI				
Comm. XII kl. april.		ter.	III				
Bissex. et embolismus			VI				
Comm. V kl. april.		fer.	VI				
Comm. XIII kl. april.		fer.	III				
Embolismus non. april.		fer.	II				
Bissex. comm. VIII kl. apr.		fer.	III				
∞ DCCXVIII							
Embolismus prid. id. apr.		fer.	V				
Comm. kl. april.		fer.	II				
Comm. XII kl. april.		fer.	VI				
Bissex. et embol. VI id. april.		fer. V. Pa.sio.					
Comm. V kl. april.		fer.	II				

VIII kl. apr. dom.
 Non. apr. dom.
 XIII kl. mai. dom.
 III non. apr. dom.
 VII id. apr. dom.
 XVII kl. mai. dom.
 III kl. apr. dom.
 XI kl. apr. dom.
 III id. apr. dom.
 VII kl. apr. dom.
 XVII kl. apr. dom.
 VII id. apr. dom.
 X kl. apr. dom.
 III id. apr. dom.
 III non. apr. dom.
 XIII kl. apr. dom.
 VI id. apr. dom.
 III kl. apr. dom.
 XIII kl. mai. dom.
 Prid. non. apr. dom.
 VI kl. apr. dom.
 XVIII kl. apr. dom.
 Prid. kl. apr. dom.
 X kl. apr. dom.
 III id. apr. dom.
 III non. apr. dom.
 VIII kl. apr. dom.

A

VII id. apr. dom.
 III kl. apr. dom.
 Prid. id. apr. dom.
 Prid. non. apr. dom.
 XIII kl. apr. dom.
 V id. apr. dom.
 Prid. kl. apr. dom.
 XII kl. apr. dom.
 Non. apr. dom.
 V kl. apr. dom.
 XVI kl. apr. dom.
 Kl. apr. dom.
 VIII kl. apr. dom.
 Id. apr. dom.
 V kl. apr. dom.
 XV kl. mai. dom.
 V id. apr. dom.
 VIII kl. apr. dom.
 Id. apr. dom.
 Non. apr. dom.
 XII kl. apr. dom.
 III id. apr. dom.
 Kl. apr. dom.
 XVIII kl. apr. dom.
 VIII id. apr. dom.
 III kl. apr. dom.

B

HENRICI DODWELLI NOTÆ.

IV. Sed non fui sollicitus de his vel ordinandis, vel restituendis : Quoniam quidquid sani hic continetur, id omne haberi potest in Pinace quem (ad Auctoris mentem) ante restitueram et notis inserueram, quam hanc conspexerim tabellam. Quia nihil

aliud continetur, quam confusa materia, et male digesta, et depravata pro istiusmodi pinace : neque operæ pretium est corrigere, vel ordinare, vel etiam divinare quo casu in hanc confusionem devenit. Si cui id libet, per me licet.

V. Postquam hucusque pervenissent operæ, locusque superesset vacuus in imo pagina; visum est (ex *Bucherio*) hic inserere *Hippolyti* canonem Paschalem; qui huic *Cypriani* plane similis est. Nam et ille *Cyclum* suum per *Heccadecaterias* seu *Sedecennitates* distribuit (sive geminas *Octacteridas*), ut

Cyprianus noster. Atque (ut hic) post *Sedecennitates* septem, seu annos cxi; redire docet Pascha ad eundem mensis diem, eandemque *Feriam*. Quem canonem (paulo aliter apud *Bucherium* dispositum) in eam formam hic redigo, qua supra canonem *Cypriani* exposuimus.

CYCLUS HIPPOLYTI.

Luna Quartadecima.		Feria.							
Embolism.	I Id. April.	VII	VI	V	IIII	III	II	I	
	II III Non. Apr.	IIII	III	II	I	VII	VI	V	
Bissex.	III XII Kl. Apr.	I	VI	VI	V	IIII	III	II	
Embolism.	III V id. Apr.	VII	VI	V	IIII	III	II	I	
	V III Kl. Apr.	IIII	III	II	I	VII	VI	V	
	VI XV Kl. Apr.	I	VI	VI	V	IIII	III	II	
Emb. Bissex.	VII Non. Apr.	VII	VI	V	IIII	III	II	I	
	VIII VIII Kl. Apr.	IIII	III	II	I	VII	VI	V	
Embol.	VIII III Non. Apr.	IIII	III	I	VII	IIII	V	IIII	
	X Id. Apr.	VII	VI	V	IIII	III	II	I	
Bissex.	XI XII Kl. Ap.	IIII	III	II	I	VII	VI	V	
Embolism.	XII V id. Ap.	III	II	I	VII	VI	V	IIII	
	XIII III Kl. Apr.	VII	VI	V	IIII	III	II	I	
	XIII XV Kl. Apr.	IIII	III	II	I	VII	VI	V	
Embol. Biss.	XV Non. Apr.	III	II	I	VII	VI	V	IIII	
	XVI VIII Kl. Apr.	VII	VI	V	IIII	III	II	I	
Sedecennitas		I	I	I	II	III	V	VI	VII

Dies Dominicus proxime sequens (non Quartadecimam, sed) Quintadecimam Lunam, est (*Hippolyti*) Pascha Christianorum.

Caput hujus canonis, seu primus annus primæ sedecennitatis, ponitur, annus primus imperatoris Alexandri, qui est annus Domini vulgaris 222. Adeoque annus vulgaris 245 (qui est Gordiani quintus exiens, et sextus intrens), est hujus canonis annus 22, hoc est secundæ sedecennitatis annus sextus. Idemque erat, in canone *Cypriani*, versus tertius, adeoque annus secundus, primæ sedecennitatis. Quamquam igitur eadem plane forma sit utriusque canonis, non tamen ab eodem capite incipiunt : sed primus annus canonis *Cypriani*, est vicesimus primus in canone *Hippolyti*.

Item, dies primus mensis primi, in canone *Cypriani* censetur martii dies quartus (seu 4 non. martii), ut possit 14 luna incidere in martii diem 17 (seu

16 kl. apr.), sed in canone *Hippolyti* primus ille dies censetur martii quintus (seu 3 non. martii), adeoque quartadecima luna non ante martii diem 18 (seu 15 kl. apr.).

Sed et pro Christianorum Paschate ponit *Hippolytus* diem Dominicum qui proxime sequitur (non decimam quartam, sed) quintadecimam lunam : ut, si 15 luna sit dies Dominicus, non eo die celebrandum sit Pascha (quod, credo, vult *Cyprianus*, ut ut id totidem verbis non dicat), sed Dominico sequente plenilunio (seu lunam 15), non in ipso plenilunio. Et quidem fieri potest ut *Cyprianus* etiam (sicut *Hippolytus*), non ipso plenilunio (cum sit Dominicus), Pascha celebrandum vellet, sed Dominico sequente, quod et suadere videntur rudera Tabellæ Codicis R,